

OSLOMET

June Bovoll

«Det var spennende, før det ble alvorlig»

Unge jenters erfaringer med intime bilder som har blitt tatt, sendt eller spredt på nett uten samtykke, og konsekvenser dette har hatt

Masteroppgave i barnevern
OsloMet – storbyuniversitetet
Fakultet for samfunnsvitenskap

Sammendrag

Denne masteroppgaven innen barnevern undersøker og drøfter unge jenters erfaringer med at intime bilder er tatt, sendt og blir spredt uten samtykke. Konsekvensene av dette og jentenes erfaringer løftes frem. Sentrale fokus er hva som fikk jentene til å sende bilder av seg selv og utforske seksuelt på nett. Oppgaven undersøker hvor grenser for frivillighet går og hvilke konsekvenser dette har fått for jentene? Hvilke former for hjelp er det behov for? Oppgavens problemstilling er:

Hvilke erfaringer har unge jenter med intime bilder som har blitt tatt, sendt eller spredt uten samtykke og hvilke konsekvenser har dette fått for jentene?

Hovedmålet med undersøkelsen er at jeg ønsker å øke bevissthet omkring konsekvensene av at intime bilder blir tatt, sendt eller spredt uten samtykke, og årsakene og motivasjonen til å sende intime bilder og utforske på nett. Ved å bevisstgjøre konsekvensene bildedeling og seksuell utforskning kan få for unge jenter, og studere årsakene kan en bedre hjelpe barn og unge til å unngå å ha negative erfaringer med seksuell utforskning på nett.

Som teorigrunnlag har jeg utforsket bildebaserte overgrep på nett, motivasjon og konsekvenstenking, og anvendt begrepene stigma og skam. Kvalitativ metode er anvendt med semi-strukturerte tilbakeskuende intervjuer. Det empiriske materialet består av individuelle intervjuer med fem informanter, som har hatt en negativ erfaring med intime bilder som har blitt tatt, sendt eller spredt. Tematisk analysen av datamaterialet viser at disse temaene er komplekse, og at det foreligger en prosess når bildene blir tatt og sendt. Opplevelsene har påvirket jentene ulikt, og i hvilken grad de erfarte at det var frivillig at bildene ble tatt, sendt eller spredt var også varierende. Det er viktig med målrettet hjelp og primærforebyggende tiltak, særlig i form av informasjonsarbeid og kunnskapsspredning for å begrense eventuelle konsekvenser som kan oppstå etter at intime bilder blir tatt, sendt eller spredt uten samtykke.

Abstract

This master's thesis in child welfare examines and discusses young girls' experiences of intimate photos being taken, sent, and distributed without consent. The consequences of this and the girls' experiences are highlighted. The main focuses are on what made the girls post pictures of themselves and explore sexually online. The thesis examines where the limits for voluntariness goes, and what consequences this has had for the girls, as well as the help is needed and sought after. The problem of the thesis is:

What experiences do young girls have with intimate photos being taken, sent or distributed without consent and what consequences has this had for the girls?

The main goal of the study is that I want to raise awareness about the consequences of intimate photos being taken, sent or distributed without consent, and the reasons and motivation to send intimate photos and explore online. By raising awareness of the consequences image sharing and sexual exploration can have for young girls, and studying the causes, one can better help children and young people to avoid having negative experiences with sexual exploration online.

As a theoretical framework, I have explored image-based abuse online, motivation and consequence thinking, and used the terms stigma and shame. Qualitative method is used with semi-structured retrospective interviews. The empirical material consists of individual interviews with five informants, who have had a negative experience with intimate photos being taken, sent or distributed. Thematic analysis of the data material shows that these topics are complex, and that there is a process when the pictures are taken and sent. The experiences have affected the girls differently, and the extent to which they experienced that it was voluntary for the photos to be taken, sent or distributed also varied. Targeted help and primary preventive measures are important, especially in the form of information work and dissemination of knowledge to limit any consequences that may arise after intimate photos are taken, sent, or distributed without consent.

OsloMet – storbyuniversitetet, Fakultet for samfunnsvitenskap

Oslo 2022

Forord

Jeg har i arbeidet med denne masteroppgaven og i løpet av masterstudiet tilegnet meg ny og viktig innsikt i det sosialfaglige feltet, og spesielt barnevernsfeltet. Jeg har utforsket unge jenters negative erfaringer med å sende intime bilder, bli tatt bilde av og at bildene har blitt spredt. Dette har gitt meg ny innsikt i konsekvensene intim bildedeling og spredning kan ha for unge jenter. Hvor angst, redsel, stress og nedsatt selvbilde var negative konsekvenser erfaringene fikk på informantene. Oppgaven har også gitt ny innsikt i motivasjonen til at unge jenter sender intime bilder og utforsker seksuelt på nett, hvor anerkjennelse, bekreftelse, selvbilde, truser og press var hovedårsaker og motivasjoner til at unge jenter sendte intime bilder av seg selv, og utforske seksuelt på nett. Samtidig har det gitt meg innsikt i hvordan man som profesjonsutøver kan hjelpe barn og unge. Denne tematikken er meget spennende, kompleks, og problemstillingene er mange. Det føles godt å avslutte masterprosjektet, og jeg ser frem til å ta med meg kunnskapen videre i arbeidslivet.

Jeg vil takke alle informantene mine som har delt av sine erfaringer. Dette er en viktig tematikk som trenger mer forskning.

Videre vil jeg takke familie, venner og medstudenter for støtte og forståelse i både gode og frustrerende perioder i prosessen. Jeg vil også takke min veileder Åse Røthing som har bidratt med kloke og høyst nødvendige tilbakemeldinger hele veien. Takk til familie og venner som har lest korrektur, og en ekstra takk til Dorte som har kommet med gode innspill og tilbakemeldinger.

Oslo 15.mai 2022

June Bovoll

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	i
Abstract.....	ii
Forord	iii
1 Innledning.....	1
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema og problemstilling .....</i>	2
1.2 <i>Presentasjon av problemstilling.....</i>	4
1.3 <i>Begrepsavklaringer.....</i>	4
1.3.1 <i>Frivillighet .....</i>	4
1.3.2 <i>Intime bilder- naken og lettkledd .....</i>	5
1.3.3 <i>Sosiale medier- apper og uttrykk.....</i>	5
1.3.4 <i>Seksuelle overgrep/sexuell vold .....</i>	6
1.3.5 <i>Lowverket .....</i>	7
1.4 <i>Avgrensinger.....</i>	7
1.5 <i>Oppgavens oppbygning .....</i>	8
2 Bakgrunn og kontekst	9
2.1 <i>Barn og medier .....</i>	9
2.1.1 <i>Noen motivasjoner og årsaker til å sende intime bilder.....</i>	11
2.1.2 <i>Tverrfaglig samarbeid .....</i>	12
3 Tidligere forskning og teoretisk rammeverk	15
3.1 <i>Tidligere forskning .....</i>	15
3.2 <i>Teoretisk rammeverk.....</i>	18
3.2.1 <i>Barn på nett.....</i>	18
3.2.2 <i>Makt.....</i>	20
3.2.3 <i>Nettovergrep og manipulasjon på nett .....</i>	21
3.2.4 <i>Psykisk helse .....</i>	21
3.2.5 <i>Stigma og skam.....</i>	22
4 Metode og analysestrategier.....	24
4.1 <i>Vitenskapsteoretisk forankring.....</i>	24
4.2 <i>Kvalitativ metode og semi-strukturerte tilbakeskuende intervjuer .....</i>	24
4.3 <i>Egen forskningsposisjon.....</i>	25
4.4 <i>Rekruttering og utvalg.....</i>	26
4.5 <i>Gjennomføring av intervjuer og transkribering .....</i>	28
4.6 <i>Forskningsetiske overveielser .....</i>	29

4.7	<i>Tematisk analyse</i>	31
4.8	<i>Koding og analysering</i>	33
4.9	<i>Reliabilitet og validitet</i>	34
5	Presentasjon og analyse av funn	36
5.1	<i>Motivasjon</i>	36
5.2	<i>Følelser og reaksjoner</i>	38
5.2.1	Følelsene når bildene ble sendt eller når man utforsket på nett	39
5.2.2	Følelser og reaksjoner etter at bildene ble sendt eller man utforsket på nett....	40
5.3	<i>Frivillighet</i>	41
5.3.1	Graden av frivillighet og informantenes egne grenser	42
5.3.2	Følelser og reaksjoner når informantene erfarte at det ikke lenger var frivillig..	45
5.4	<i>Konsekvensene av bildedeling og utforskning</i>	46
5.4.1	Tenkte informantene på konsekvenser?	47
5.4.2	Anmeldelser og rettssaker.....	48
5.4.3	Konsekvenser erfart som voksen.....	49
5.5	<i>Erfaringer med å få hjelp</i>	50
5.5.1	Hjelpen som barn	51
5.5.2	Hjelpen som voksen.....	52
5.5.3	Hvordan skulle informantene ønske at noen hadde hjulpet?	53
6	Diskusjon av funn	55
6.1	<i>Motivasjon og frivillighet</i>	55
6.2	<i>Konsekvenser, kompetanse og tverrfaglig samarbeid</i>	61
6.3	<i>Avsluttende refleksjoner</i>	69
7	Avslutning	71
8	Referanseliste	72
9	Vedlegg	79
9.1	<i>Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema</i>	79
9.2	<i>Vedlegg 2: Intervjuguide</i>	82
9.3	<i>Vedlegg 3: NSD godkjenning</i>	85

1 Innledning

Barn og unge lever mye av sitt sosiale liv på nettet, og mye av den seksuelle utforskningen skjer også der (Bufdir, 2021). Deling av bilder av seg selv der en er naken eller har lite klær på, er et fenomen som de siste årene har blitt mer vanlig. En av grunnene til dette er nok økt tilgjengelighet av mobiltelefoner, teknologi og sosiale medier, er blitt mer tilgjengelig. De aller fleste barn og unge i alderen 9-18 år i Norge har både egen mobil og pc, og er på ett eller flere sosiale medier (Medietilsynet, 2020a). For mange barn og unge er intime bilder en del av den seksuelle utforskningen og kan oppleves som både positivt og spennende (Bufdir, 2021).

Å utforske seksualitet er ikke et nytt fenomen. Men å utforske seksualitet på nettet er blitt mer vanlig. Da sendes intime bilder til hverandre eller det utforskes med kamera. En stor forskjell ved det å utforske seksuelt før internett og sosiale medier versus i dag, er at en på internett ikke har kontroll over hva som lagres og ikke. Dermed kan man miste kontroll på hva andre velger å gjøre med bildene. Frøyland, Solstad, Andersen, Tveito, Folstad og Skilbrei (2021, s. 17) peker på at digitale medier har gitt voksne en mulig tilgang til å delta i denne utforskningen som tidligere i hovedsak skjedde i samspill med jevnaldrende.

Hvor grensen på frivillig og ufrivillig sending av intime bilder går, kan være vanskelig å sette. Berggrav (2018, s.8) viser til «fordi deling av nakenbilder ofte skjer i en kontekst der både spenning, press og maktutøvelse spiller inn, kan det være vanskelig å bedømme om delingen skjer på frivillig og likeverdig grunnlag». Det å sende eller dele seksualiserte bilder av barn under 18 år er forenklet sagt ulovlig. Det er verken lov til å ta, ha eller dele slike bilder (Jansen, 2018). Men hvorfor hadde 12 prosent av 13-18 åringer delt et nakenbilde av seg selv i løpet av 2020? (Medietilsynet, 2020a, s. 134). Det at barn og unge sender bilder av seg selv, eller viser seg på kamera der de er nakne eller med lite klær, kan bunne i flere årsaker. Berggrav (2018, s. 16) viser til at anerkjennelse, oppmerksomhet, feedback, spenning og press er noen av grunnene. Disse perspektivene vil bli belyst senere i oppgaven.

Mia Landsem (referat i Kvalheim, 2020, s. 36) er en norsk digital detektiv som jobber med å avsløre personer som står bak ulovlig deling av intime bilder. Hun forteller at jenters intime

bilder spres ofte helt uten kontroll i både inn- og utlandet. Selv om en jobber hardt for å få disse bildene fjernet, har de som regel allerede blitt kopiert og spredt videre (Kvalheim, 2020, s.36). I forskning er begrepsbruken knyttet til hva som er frivillig deling av intime bilder opp mot deling og spredning uten samtykke uklart. Dette gjør det vanskelig å kartlegge hvor vanlig fenomenet bildebasert overgrep er (Frøyland et al., 2021, s. 62).

I denne oppgaven vil jeg diskutere motivasjonen og årsaken til hvorfor unge jenter sendte intime bilder av seg selv eller utforsket seksuelt på nett, samtidig skal jeg se på og diskutere jenters erfaringer med frivilligheten omkring det å sende intime bilder eller utforske på nett. Jeg også vil se på hvilke konsekvenser det at intime bilder blir tatt, sendt eller spredt har hatt for unge jenter, og hvordan tverrfaglig samarbeid og kompetanse om fenomenet kan forebygges og hjelpe barn og unge.

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Jeg har vokst opp med internett og sosiale medier hvor den teknologiske utvikling bringer nye muligheter, men også utfordringer på mange plan. Nettverk og relasjonsbygging via nettet kan være ressursbringende og forlokkende, men det krever kunnskap og vett å navigere på farlig og ukjent farvann. Barn og unge, og spesielt sårbare er avhengig av å bli fulgt opp av trygge voksne når de navigerer seg på nett. Det at både venner og ukjente store deler av tiden kan se hva du gjør, hvor du er eller kan kontakte deg er har både skremt og fasinert meg. Min interesse for tematikken har opphav i min egen nysgjerrighet for fenomenet, og i medias fremstilling av intime bilder, seksualitet og frivillighet. Vi har gjentatte ganger sett medieoppslag av både norske og utenlandske kjendiser som har fått sine intime bilder spredt på nettet. Hvilke konsekvenser får dette for de utsatte? Samtidig har vi lest i media om unge jenter som ønsker å selge sine intime bilder på nett, dette for eksempel på plattformen Onlyfans, som i hovedsak brukes til å selge bilder av seg selv naken, lettkledd eller med pornografisk innhold (Five, 2021). Det kan stilles spørsmål om hvorfor unge jenter velger å sende og selge intime bilder av seg selv, og hvor går grensen mellom frivillig og ufrivillig bildedeling?

I 2018 hadde VG kontakt med over 100 jenter og unge kvinner fra hele Norge, som hadde blitt utsatt for ulovlig spredning av intime bilder. Noen av jentene hadde blitt filmet eller tatt bilde av uten at de var klar over det. Noen hadde sendt bilde av seg selv til en person de stole på. Andre hadde fått bildene sine stjålet (Nærø, Hansen, Møller-Hansen, Stangvik & Byermoen 2018). Jeg ble nysgjerrig på hvordan konsekvenser disse hendelsene har hatt for jentene og hvordan kan man hjelpe en som har blitt utsatt for nettovergrep. Barn og unge utforsker og eksperimenterer seksuelt på nett, og det er sannsynlig at det vil fortsette å være slik. Jeg tenker at det derfor er viktig å ha gode systemer og metoder, for å hjelpe personer som blir tatt bilde av mot sin vilje, eller blir presset til å sende intime bilde av seg selv, og får bildene spredt.

Under arbeidet med oppgaven publiserte NRK en artikkel om «Emma» som ble utsatt for overgrep, som også ble dokumentert (Taranger, 2022). Hun forteller at mannen på bildet, og han som tok bildet var personer hun hadde tillit til. «Emma» forteller at det å være utsatt for et overgrep var en ting, men at det i tillegg ble dokumentert var en tung tilleggsbelastning. I artikkelen påpeker Doktorstipendiat Stine Nygård at spredning av bilder og videoer kan oppleves ubehagelig og skremmende for de fleste. Men at reaksjonen fra andre er med på å spille en avgjørende rolle for hvor langvarig og alvorlig hendelsen oppleves (Taranger, 2022).

Denne oppgaven presenterer personer som frivillig valgte å sende bilde av seg selv til noen de stolte på, og hvor mottakeren har videresendt eller delt bildet. Personen har ikke godkjent videresendingen av bildet, og det er ikke lenger frivillig. Unge jenter som blir presset til å sende bilder av seg selv ufrivillig eller mot sin vilje er blitt tatt bilder av lettkledd eller naken belyses også.

Seksuelle overgrep via digitale medier får mye oppmerksomhet i media og nyhetsbilde. I midlertidig viser psykolog og sosiolog Lars Roar Frøyland ved forskningsinstituttet NOVA at det finnes overraskende lite norsk forskning på dette området. Vi vet lite om hvordan disse overgrepene skjer, hvem som er involvert og hvor de skjer (Ertzeid, 2021). DeKeseredy (2021) viser også til at det er mangel på kvalitativ forskning på bildebaserte seksuelle

overgrep, hvilket jeg også erfarer. Jeg håper at denne masteroppgaven kan være med å øke forståelsen og supplere eksisterende kunnskapen knyttet til tematikken.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Oppgavens problemstilling er:

Hvilke erfaringer har unge jenter med intime bilder som har blitt tatt, sendt eller spredt uten samtykke og hvilke konsekvenser har dette fått for jentene?

Med følgende forsknings spørsmål:

- *I hvilken grad opplevde informantene at det var frivillig at intime bilder ble tatt, sendt eller spredt?*
- *Hvordan reagerte de når deres grenser ikke ble respektert?*
- *Hva slags hjelp ønsket informantene i etterkant når intime bilder ble tatt, sendt eller spredt?*

Problemstillingen denne oppgaven drøfter er en beskrivende problemstilling (Anker, 2020, s. 27), hvor jeg ønsker å få en dypere forståelse av fenomenet intime bilder, samt informantenes erfaringer, opplevelser og konsekvenser. Underveis i arbeidet med oppgaven ble det tydelig for meg å undersøke årsakene til hvorfor unge jenter valgte å utforske på nett, og konsekvensene av at bildedelingen ikke lenger ble frivillig. Jeg ønsket også å undersøke relevansen av hvilken hjelp jentene fikk, eller de skulle ønske de hadde fått. Jeg er opptatt av å få frem hvilke bistand jentene i ettertid mener hadde hjulpet dem i prosessen, spesielt i lys av hvor sentralt det er innen sosialt arbeid og barnevern.

1.3 Begrepsavklaringer

1.3.1 Frivillighet

Ordet **frivillig** betyr «noe som finner sted, er utført av vilje, av egen drift» (Naob, u.å). Det er altså det motsatte av tvang. I denne oppgaven vil frivillighet bli brukt om intime bilder som har blitt tatt, sendt og delt med samtykke. Oppgaven vil også ta for seg graden av frivillighet, og hvor noe sluttet å være frivillig.

1.3.2 Intime bilder- naken og lettkledd

Hva som regnes som et nakenbilde finnes det ingen fasit på, og hva som defineres som et nakenbilde eller et bilde hvor en er lettkledd kan variere fra person til person. Men hva mener barn selv er nakenbilder? I en studie av Davidson og Homb fra 2017 basert på intervjuer med 25 tenåringer i alderen 16-18 år peker de på at guttene sa at nakenbilder dreier seg ofte om penis og pung, og i noen grad overkropp og rumpe. For jenter er det mest snakk om bilder i undertøy, eller av bryster og rumpe. Jenter sender sjeldent bilde av skrittet (Davidson & Homb, 2017, s. 25). Barn og unge bruker ofte uttrykke «nudes» når de snakker om bilder hvor man er naken eller lettkledd på. Berggrav (2018, s.15) viser til at definisjonen av «nudes» kan variere både innenfor ulike grupper, og er som oftest ikke bare én ting, men det defineres ut ifra sammenhengen. Både settingen bildet er tatt i, hensikten med bildet og hvem man sender bildet til har betydning for hvordan bildet tolkes. I denne oppgaven brukes begrepet intime bilder på bilder hvor man er naken eller har på lite klær.

1.3.3 Sosiale medier- apper og uttrykk

Sosiale medier er et relativt nytt begrep, og ble først brukt i norske medier i 2006 (Aalen, 2013, s.15). Sosiale medier er nettsteder og apper som tilrettelegger for å skape og dele innhold, og å delta i sosiale nettverk (Store norske leksikon, referert i Bergsjø, Malmedal & Windvik, 2018, s. 18). Haugseth (2013, s. 48) definerer sosiale medier som «digital teknologi som muliggjør offentlig gruppebasert interaksjon eller deltakelse, og som overfører personlig eller sosiale markører sammen med mediebudskap». I denne oppgaven vil digitale medier brukes som en samlebetegnelse på alle digitale plattformer med mulighet for interaksjon, noen av disse plattformene redegjør jeg for under.

Apper som har blitt brukt av informantene i oppgaven og som barn ofte bruker til å dele bilder av seg selv er Snapchat, Instagram, Facebook, Tiktok og MSN. Disse appene har som formål å produsere og dele bilder og korte filmsnutter. Appene har alle en chat-funksjon hvor venner og ikke venner kan ta kontakt med medlemmene (Bergsjø et al., 2018, s. 21-22). MSN Messenger var det første chattestedet på nett og ble lansert i 1999. Her kunne man live chatte med venner og ha nettkamera-samtaler, tjenesten ble lagt ned i 2014 (Skjetne, 2016).

Begrepet **sexting** er et rimelig nytt ord og er sammensatt av ordet «sex» og «teksting». «Sexting er å sende seksuelle tekstmeldinger, bilder eller filmer, gjerne sammen med både nakne- eller halvnakenbilder» (Kvalheim, 2020, s. 8). Sexting er et fenomen som har blitt en svært vanlig del av det seksuelle spillet mellom mennesker (Sletteland & Helseth, 2018, s. 96).

Hevnporno er også et relativt nytt fenomen, og skjer stort sett på nett. Hevnporno er seksualiserte bilder av en person publisert på nett uten personens samtykke, og utføres ofte som en form for hevn eller trakassering (Kvalheim, 2020, s. 28). Lindberg (referert i Kvalheim, 2020, s. 28) konkluderer i sin masteroppgave om hevnporno at det bør vurderes å bytte ut begrepet med noe mer beskrivende for fenomenet ettersom at hevnporno som regel ikke handler om verken hevn eller porno, hun peker på at fenomenet bør kalles ufrivillig spredning av nakenbilder.

Nettvett er et samlebegrep som handler om etisk og sosial standard i den digitale verden, beskrevet ved en rekke gode tips og råd (Kvalheim, 2020, s. 9).

1.3.4 Seksuelle overgrep/seksuell vold

Det finnes flere typer for seksuelle overgrep, og de kan både skje med eller uten fysisk kontakt, for eksempel digitalt (ung.no, 2020). Seksuelle overgrep/seksuell vold «er alle handlinger rettet mot en annen persons seksualitet, som gjennom at de smerter, skader, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil» (Isdal, 2018, s. 47). I oppgaven vil seksuelle overgrep hovedsakelig konsentrere seg om overgrep på nett mot barn og unge, hvor de har blitt tvunget, truet eller lurt til å gjøre noe seksuelt på bilder eller filmer. Oppgaven vil også bruke teori om voldtekt og fysiske overgrep for å komplementere kunnskap og teori knyttet til bildebaserte overgrep. Et vanlig begrep innenfor seksuelle overgrep mot barn på nett er «**grooming**» hvor en voksen person kommuniserer med barn og unge på nett, med mål om å utnytte eller misbruke barn og unge seksuelt. Personene manipulerer barn og unge for å vinne deres tillit, og etter hvert presser og truer barn og unge til å gjøre ting som tilfredsstiller den voksnes seksuelle ønsker og krav (Kvalheim, 2020, s. 6). **Tillit** er følelsen av at andres godhet og ærlighet er til å stole

på, og tillit kan ofte medføre en overføring av makt til en person (Fugelli, 2003, s. 226). Isdal (2018, s.48) argumenterer for at den seksuelle volden er kanskje den mest psykologiske nedbrytende voldsformen, fordi den rammer vår mest private og sårbare side. Jeg vil i oppgaven bruke bildebasert overgrep som en fellesbetegnelse på overgrep hvor bilder har blitt tatt, sendt eller delt uten samtykke.

1.3.5 Lovverket

I det norske lovverket er det klare bestemmelser knyttet til å ta, sende og dele intime bilder. I hovedsak er et seksualisert nakenbilde av barn under 18 år ulovlig, med et unntak om at barn mellom 16 og 18 år som sender til en venn eller kjæreste på samme alder. Men hvis bildet blir videresendt uten samtykke, er det ulovlig (Jansen, 2018). Loven definerer ikke nærmere hva som menes med «fremstilling som seksualiserer barn». Men hvis barnets kroppsstilling, klær og ansiktsuttrykk gir seksuelle assosiasjoner regnes det som «fremstilling som seksualiserer barn» (Jansen, 2018). 1 juli 2021 kom det en ny straffelov som handler om deling av bilder, film eller lydopptak uten samtykke, dette gjennom Straffelovens §267a. deling av krenkende bilder og Straffelovens §267b. grov deling av krenkende bilder (Straffeloven, 2005; Slettmeg.no, 2021). §104 i Åndsverkloven (2018) viser til at et fotografi som avbilder en person ikke kan gjengis eller vises offentlig uten samtykke fra den avbildede. Hvis innholdet i bildene krenker privatlivets fred, kan det også være i strid med straffeloven (2005) §310 og §311 å legge ut bilde på nett.

1.4 Avgrensinger

I en slik oppgave er avgrensninger nødvendig, både på grunn av oppgavens størrelse og temaets omfang. I oppgavens startsfase var det klart for meg at jeg ønsket å se på barn og unges bruk av sosiale medier, med fokus på deling og spredning av bilder. Jeg ønsket å se på hvordan barn og unge påvirkes av dette, og hvilke konsekvenser dette fikk for dem. Jeg ble frarådet å gjøre undersøkelsen på barn og unge, fordi det kunne være vanskelig å få informanter da andre forskningsinstitutter også ønsket informanter i denne alderen. På grunn av covid-19 med stengte skoler har det vært vanskelig å rekruttere informanter. Det er knyttet særlige etiske aspekter til informert samtykke for barn og unge under 15 år ved deltakelse i forskningsintervjuer (Dalen, 2011, s. 40). I mindre forskningsprosjekter med ikke-

sensitive data, vil ungdom over 15 år ofte kunne samtykke, mens i prosjekter som innebærer behandling av særlige kategorier av personopplysninger må ungdommen minst være over 16 år for å samtykke selv. Foresatte kan samtykke på barnas vegne (Norsk senter for forskning, u.å). Med bakgrunn i dette ble barn og unge under 16 år ikke inkludert, og jeg anvendte tilbakeskuende intervjuer hvor informantene var mellom 18 og 30 år hvor de selv kunne samtykke. Alder var en avgrensning som ble gjort i denne oppgaven. Samtidig ble kjønn og erfaringer vurdert, og oppgaven tar fokuserer på jenters negative erfaringer med intime bilder som har blir tatt, sendt eller spredt.

1.5 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er disponert med følgende sju kapitler: 1) innledning, 2) bakgrunn og kontekst, 3) tidligere forskning og teoretisk rammeverk, 4) metode, 5) presentasjon og analyse av funn, 6) diskusjon av funn og 7) avslutning. Til slutt presenteres referanseliste og vedlegg. I innledningen har jeg presentert bakgrunn for valg av tema, presentasjon av problemstilling, begrepsavklaringer og avgrensinger. I kapittel 2 blir bakgrunn og kontekst for valg av oppgave, med barn og medier, noen årsaker til intime bilder og tverrfaglig samarbeid presentert. Tidligere forskning og teoretisk rammeverk blir presentert i kapittel 3 med fokus på barn på nett, makt, nettovergrep og manipulasjon, psykisk helse, og stigma og skam. I metodekapittelet beskriver jeg valg av metode, intervju- og transkriberings-prosessen, rekruttering og utvalg, analysemåte og styrker og svakheter ved undersøkelsen min. I kapittel 5 presenterer jeg og analyserer mine funn, og for så å diskutere funnene i siste kapittel, i lys av teori om barn på nett, makt, nettovergrep og manipulasjon, psykisk helse, og stigma og skam. Diskusjon av funn avrundes med avsluttende refleksjoner, før oppgavens avslutning.

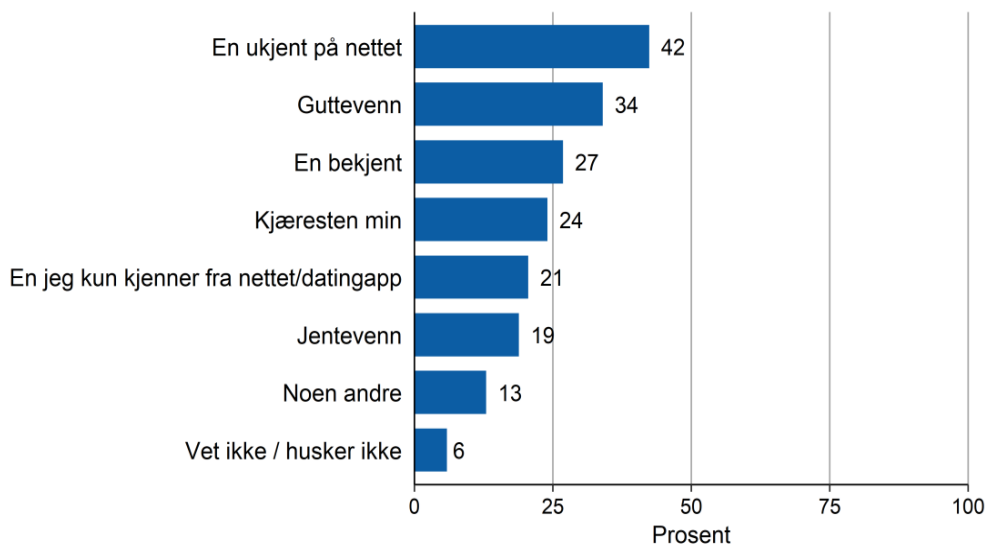
2 Bakgrunn og kontekst

I dette kapittelet skal jeg presentere bakgrunn og kontekst for oppgaven ved å se på forståelse av barn og deres mediebruk, noen av motivasjonene og årsakene til hvorfor barn sender intime bilder av seg selv og tverrfaglig samarbeid.

2.1 Barn og medier

Dagens barn og unge er født inn i en digital verden, og til deres enorme nytte og glede har digitale medier blitt en stor og sentral del av hverdagen. Men ikke uten fare for utpressing, pornografi, grooming og overgrep (Bergsjø et al., 2018, s. 9).

Siden 2006 har Medietilsynet spurt norske barn og unge om deres bruk av medier. Resultatene fra medietilsynets undersøkelse anvender jeg for å sette tall på fenomenet. Medietilsynet spurte i 2020 barn og unge mellom 13-18 år om de hadde fått spørsmål om å sende eller dele et nakenbilde av seg selv. Det var 46 prosent som svarte at de har blitt spurt (2020a, s.136).

(Figur 1. Fra medietilsynet, 2020a, s. 137)

I figuren over ser vi i hvem som hadde spurt 13-18 åringene om å sende eller dele ett nakenbilde av seg selv, og det vanligste var å bli spurt av en ukjent på nett (Medietilsynet, 2020a, s.137).

Barn og unge blir gjerne sett på som sårbare i forhold til digital teknologi og nett. Digitale medier blir ofte beskrevet som preget av risiko og med et potensial for negativ påvirkning, både i form av samspill mellom andre unge på nett, men også påvirkning fra kommersielle aktører eller i samhandling med voksne aktører (Bakken, Hegna & Sletten, 2021 s. 31). Livingstone (2011, referert i Bakken et al., 2021, s. 32) viser til fire områder der digital teknologi kan gi både muligheter og risiko for barn og unge. Den første dimensjonen er betydningen av digital teknologi for læring. Den andre dimensjonen viser til at digital teknologi gir en økt mulighet for deltakelse og medborgerskap. Livingstones tredje dimensjon peker på teknologiens potensial for identitetsutvikling. Den siste dimensjonen handler om «risky encounters», hvor frykten for at barn og unge skal utsettes for negative hendelser på nett blir presentert. Dette kan for eksempel være nettmobbing, «grooming» og overgrep (Livingstone, 2011 referert i Bakken et al., 2021, s. 33). Poenget Bakken et al. (2021, s. 33) presenterer er at risiko oppstår i samspill mellom den digitale strukturen med sin spesifikke utforming, og aktørene som samhandler i den. Noen barn og unge har med seg erfaringer som gjør dem ekstra sårbare for å bli utsatt for seksuelle overgrep på nett, og det er disse barn og unge barnevernet er i kontakt med (Frøyland et al., 2021, s.140).

I medietilsynets undersøkelse fra 2020 fremkommer det at 12 prosent som i løpet av det siste året hadde sendt eller delt et nakenbilde av seg selv, og 13 prosent av dem som hadde sendt nakenbilde, hadde fått betalt for å sende eller dele. 6 prosent av 13-18 åringene hadde delt nakenbilder eller -videoer av andre det siste året (Medietilsynet, 2020a, s. 138-141). Barn og unge møter på porno i alle kanaler, og høy eksponering for porno kan gjøre det lettere å tenke at nakenbilder kan deles og spres som man vil, uten å tenke over konsekvensene for den personen som er med på bildet (Landsem, referert i Kvalheim, 2020, s. 39).

97 prosent av 9-18 åringene som deltok i medietilsynet sin undersøkelse i 2020 har egen mobil, og 90 prosent er på et eller flere sosiale medier (Medietilsynet, 2020a, s.16;26). Barn og unges liv er blitt fullstendig integrert av den digitale revolusjonen med internett, smarttelefoner og digital kommunikasjon (Bakken et al., 2021, s. 39). Integreringen av digitale medier i barn og unges hverdagsliv er med på å påvirke økningen i antall barn og

unge i alderen 13-18 år som har sendt nakenbilder av seg selv. I 2010 var det 4 prosent, i 2016 var det 9 prosent og i 2020 var det 12 prosent som hadde sendt nakenbilde av seg selv (Medietilsynet, 2010; Medietilsynet, 2016; Medietilsynet, 2020a).

2.1.1 Noen motivasjoner og årsaker til å sende intime bilder

Anerkjennelse, bekreftelse, spenning, seksualitet, og presset om å sende bilder er ofte årsaker som kommer frem i tidligere undersøkelser med barn og unge når det er spørsmål om hvorfor de sender intime bilder av seg selv (Berggrav, 2018; medietilsynet, 2018, s. 5).

Ved å se på ulike årsaker til hvorfor barn og unge sender intime bilder av seg selv, kan motivasjon begrunne handlingen (Håkonsen, 2014, s. 89). Kanskje den viktigste motivasjonen for handlingene er følelser. Følelsene styrer ofte atferden. For eksempel utløser redsel ofte en reaksjon der en trekker seg tilbake. Glede kan føre til at vi viser omsorg og omtanke for andre når vi er glade (Håkonsen, 2014, s. 89). Maslows behovspyramide kan forklare menneskets adferd og motivasjon. Maslows utgangspunkt er at mennesket streber etter vekst og utvikling, og etter å realisere sine evner. Med dette utviklet han et hierarki av behov (Maslow, 1943 referert i Håkonsen, 2014, s. 90). Maslows hevder at behovene må oppfylles nedenifra i pyramiden. Nederst i behovs hierarkiet er de fysiologiske behovene, som mat og drikke, videre er trygghetsbehovet, som for eksempel beskyttelse og stabilitet. Neste trinn i hierarkiet er kontaktbehovet hvor tilhørighet og bekreftelse ligger. Nest øverst er behovet for respekt, som for eksempel respekt for andre og respekt for seg selv, og øverst finner vi behovet for selvrealisering (Håkonsen, 2014, s. 91).

Maslows behovspyramide illustrerer at mennesker har et sosialpsykologisk behov for å bli sett og anerkjent (Tufcecki, 2008 referert i Haugseth, 2013, s.98; Håkonsen, 2014, s. 90). Behovet for anerkjennelse og tilhørighet varierer fra person til person, og for mange barn og unge kan behovet for å bli sett være større enn for andre grupper (Haugseth, 2013, s. 99). Brunstad (2005, s. 150) peker på at det å bli sett og bekreftet hører til et av de dypeste behovene vi mennesker har. Og at behovet for anerkjennelse gjør oss sårbare. Sårbarheten er knyttet til at vi utleverer oss til andre mennesker, for deres vurderinger og oppfattelser av hvem vi er og hva vi gjør (Brunstad, 2005, s. 150). Vi kan se dette i lys av at barn og unge ofte

forteller at behovet for bekreftelse er en viktig motivasjon for deling av intime bilder (Berggrav, 2018, s. 7). Bekreftelse og anerkjennelse er som nevnt en viktig årsak til at barn og unge sender intime bilder av seg selv, og noen barn vil bli påvirket til å sende flere bilder av seg selv for å få denne bekreftelsen (Berggrav, 2018, s. 7).

Tidligere er det beskrevet at det å sende intime bilder av seg selv for mange barn og unge er en del av den seksuelle utforskningen, og for mange oppleves det positivt og spennende. Det å sende intime bilder til hverandre kan være en måte å flørte med noen på, noe som ofte gjøres med en kjæreste eller bare fordi man synes det er gøy (Bufdir, 2021).

Presset til å sende intime bilder av seg selv er også en årsak til at gutter og jenter sender bilder av seg selv. Barn og unge uttrykker at de har opplevd å bli mast og presset til å sende bilder av seg selv, men også motta og dele bilder av andre. Barn og unge opplever at dette presset er vanskelig å motstå (Berggrav, 2018, s. 7). I medietilsynets undersøkelse fra 2018 fant de at 37 prosent av jentene som delte intime bilde av seg selv følte seg presset til å sende bilde/bildene (Medietilsynet, 2018, s. 5). Det utøvelse seksuelt press mot barn i enkelte ungdomsmiljøer i Norge. Jenter håndterer dette presset som en del av kulturen, og at presset forekommer av gutter som ønsker intime bilder av jenter (Aanerød & Mossige, 2018, s. 64).

2.1.2 Tverrfaglig samarbeid

Å ta, sende og dele intime bilder av barn og unge ufrivillig er ulovlig. Politiet har således en sentral rolle i digitale overgrepssaker. For at barn og unge skal ivaretas, få relevant hjelp på riktig tidspunkt er et tverrfaglige samarbeidet mellom instanser viktig. Aktuelle instanser som samarbeider kan være politi, skole, barnevern, helse, domstol og foreldre. Tverrfaglig samarbeid handler om et tett samarbeid mellom ulike profesjoner/aktører, og de arbeider ved siden av hverandre eller parallelt, med atskilte fagområder (Mellin, 2009 & Willumsen, 2016 referert i Borg & Lyng, 2019, s. 10)

Politiet er et rådgivende drøftingsorgan i saker som er knyttet til seksuelle overgrep og seksuelt krenkende atferd. Politiet bidrar med kompetanseheving på fagområdet, samt

håndtering av straffesaker (Hermandsen & Henriksen, 2018, s. 6). Politiet er også med på å forbygge seksuelle overgrep på nett ved tilstedeværelse på nett, for eksempel gjennom politiets nettpatrulje etablert av kripas. Politiet besøker også skoler og bidrar med skoleforedrag om nettvett for elever og foreldre (Kripas, 2016, s. 65;67).

I det tverrfaglige samarbeidet er skolen en av de viktigste aktørene når det kommer til å se, avdekke og melde fra om bekymring hvis et barn er utsatt for seksuelle overgrep på nett. Skolen møter barn og ung daglig gjennom hele året, og har faste elevsamtaler og samtaler med foresatte. Skolen er en av de aktørene som har tettest samarbeid med foresatte (Hermandsen & Henriksen, 2018, s. 6). Kunnskapsløfte fra 2017 (Kunnskapsdepartementet, 2017) viser til at «skolen skal legge til rette for og støtte elevenes utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene gjennom hele opplæringsløpet». De fem grunnleggende ferdighetene er lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter (Kunnskapsdepartementet, 2017). Med digitale ferdigheter menes å bruke og forstå, finne og behandle, produsere og bearbeide, kommunisere og samhandle og å utøve digital dømmekraft på eller ved hjelp av digitale ressurser. Vi kan se på at skolen derfor har en viktig rolle i barn og unges nettbruk, og kunnskapsdepartementet (2017) viser til at det å utøve digital dømmekraft innebærer å følge regler for personvern og vise hensyn til andre på nett, samtidig som det handler om å bruke strategier for å unngå uønskede hendelser.

Barnevernstjenesten skal «sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får trygge oppvekst vilkår, nødvendig hjelp og omsorg til rett tid». Barnevernstjenesten kan i tilfeller hvor seksuelle overgrep på nett er involvert brukes som drøftingsorgan i enkeltsaker, anonymt ved behov. Men for at barnevernstjenesten skal kunne hjelpe må det foreligge en bekymringsmelding (Hermandsen & Henriksen, 2018, s.7). Barnevernstjenesten og barnevernsinstitusjoner møter på barn og unge som kan ha med seg erfaringer som gjør de ekstra sårbare for å bli utnyttet på nett (Redd barna, 2020 s. 8). For å forebygge overgrep på nett er derfor kunnskap om barn og unges mediebruk og kunnskap om overgrep viktig for ansatte på barnevernstjenester og barnevernsinstitusjoner å kunne veilede barn og unge (Frøyland et al., 2021, s. 140).

Barnevernet er ikke bare barnevernstjenesten, men innebærer også om miljøterapeuter, som kan være barnevernspedagog, sosial arbeider eller vernepleier (Borg & Lyng, 2019, s. 11). Det er ønskelig med økt miljøterapeuts kompetanse og ressurser i skolen.

Miljøterapeutisk arbeid handler om å fremme mestring, læring og personlig ansvar hos individer og/eller grupper og i skolen handler miljøterapeutisk arbeid ikke om å «behandle», men om å bidra til at muligheter kan realiseres (Borg & Lyng, 2019, s. 11). Miljøterapeut er en relativ ny yrkesgruppe i skolen, og tjenesten er ikke lovpålagt (Borg, Drange, Fossetøl & Jarning, 2014, s. vii).

Foresattes rolle og deltakelse er viktig for å lære barn og unge om nettbruk og avdekke nettovergrep. Foreldre/foresatte må forholde seg aktivt til barns bruk av internett og sosiale medier i hverdagen. De trenger også kunnskap som kan bidra til å avdekke om deres barn er utsatt og hvordan de best støtter barnet sitt (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 29). Regjeringens strategi for foreldrestøtte har tiltak om informasjon om nettvett og internettrelaterte overgrep, som skal forebygge at barn utsettes for vold og overgrep (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 29).

3 Tidligere forskning og teoretisk rammeverk

I dette kapitlet skal jeg først presentere tidligere forskning på feltet. Videre skal jeg redegjøre for det teoretiske rammeverket oppgaven bygger på, hvor jeg skal belyse teori som handler om barn på nett, makt, nettovergrep og manipulasjon på nett, psykiske helse, og til slutt stigma og skam.

3.1 Tidligere forskning

Forskning knyttet til graden av frivillighet ved det å sende intime bilder av seg selv og bildebaser seksuelle overgrep opplever jeg at det er manglende forskning på. Dette konkluderer også Lars Roar Frøyland (Ertzeid, 2021). Det har blitt gjort en del forskning både nasjonalt og internasjonalt om ungdommers holdninger og forestillinger om deling av nakenbilder og intime bilder, deling av nakenbilder uten samtykke og fenomenet «sexting».

Forskning gjort på ufrivillig deling av nakenbilder blant ungdommer i Danmark viser at dette fenomenet ofte har motivasjon i å gjøre narr av og delta i en samtale, dette funnet gjaldt både for motivasjonen for gutter og jenter (Johansen, Pedersen & Tjørnhøj-Thomsen, 2018, s.1034). Ufrivillig deling av nakenbilder blant unge startet ofte med frivillig sending av bilder til en kjæreste eller venn, som deretter ble delt eller vist videre. Forskningen viser at det å ha og vise nakenbilder av andre kan gi sosial status (Johansen et al., 2018, s.1034).

Davidson og Homb sin hovedoppgave i psykologi fra 2017 diskuterer ungdoms holdninger til og forestillinger om deling og mottak av intimt bildematerialet. Oppgaven bygger på fokusgruppeintervjuer med 25 ungdom fra tre ulike videregående skoler i Oslo. Funnene viser til hva ungdommene selv tolker og definerer som et nakenbilde.

Ungdommene viser at det er ulike typer nakenbilder, ulike intensjoner som ligger bak bildene og ulik «grad» av nakenbilder (Davidson & Homb, 2017, s.25). Oppgaven til Davidson og Homb peker også på at ungdommene uttrykker det er vanlig å sende et nakenbilde, både med og uten seksuelt innhold, men at graden av normalisering og omfang varierer ut ifra hvilket miljø ungdommen befinner seg i, og relasjonen til mottakeren. Nakenbildenes funksjon er også et tema som blir forsket på i oppgaven til Davidson og Homb (2017, s. 28). Deres informanter peker på at «vennskapelig tilknytning», «trygghet», «bekreftelse behov»,

«press», «romantisk tilknytning» og «seksuelle årsaker» er ulike faktorer til at ungdommene velger å sende nakenbilder. Oppgaven fra 2017 (s.30;32) tar også opp ulike risikovurderinger. Ungdommene forteller om ulike avveininger de gjør før de sender eller mottar et nakenbilde. De veier positive og negative konsekvenser opp mot hverandre og vurderer risikoen ut fra dette. Davidson og Homb (2017, s. 35) drøfter også voksnes forståelse av nakenbilder hvor ungdommene forteller at de ikke ønsker at foreldrene skal vite at det har sendt nakenbilder. Ungdommene uttrykker at foreldrene ikke forstår at nakenbilder ikke bare er noe seksuelt, men også en måte å kommunisere på. Ungdommene forteller at de er usikre på at foreldrene vil forså, og trekker dermed frem andre grupper med voksne som de mener kan hjelpe. Her blir politi, lærer, miljøarbeider og helsesykepleier trukket frem (Davidson & Homb, 2017, s. 35). Avslutningsvis trekker Davidson og Homb (2017, s. 36) fram at det er ulike kjønnsrollemønstre. Kjønnsforskjellene knyttet til hva et nakenbilde er, hvordan delingen foregår, hvilke årsaker man har for å sende, graden av risiko og type, og alvorlighetsgrad på konsekvenser.

I masteroppgaven «Nettvett blant unge jenter» av Lægland i spesialpedagogikk fra 2016 ble det gjort en surveyundersøkelse om deling av lettkledd/nakenbilder blant unge jenter. Utvalget besto av 173 unge jenter mellom 13 og 15 år fra ulike ungdomskoler i Oslo og Akershus. Forskingen til Lægland (2016, s. 39) viser at 20,8 prosent av jentene som deltok i undersøkelsen hadde sendt et leddkledd/nakenbilde av seg selv. Funnene Lægland (2016, s. 41) gjorde viser at 100 prosent av informantene viste at det kunne foreligge konsekvenser ved å sende lettkledd/nakenbilde. Disse konsekvensene var blant annet «screenshot» av bildet, videresending og lagt ut på sosiale medier (Lægland, 2016, s.41). Blant annet hadde 77 prosent av informantene opplevd at bilde de sende ble tatt «screenshot» av, 30 prosent opplevde å få negative kommentarer og 16 prosent av informantene hadde erfart at bilde hadde blitt videresendt (Lægland, 2016, s.42). Lægland sin forskning diskuterer også årsaker til hvorfor informantene sender lettkledd/nakenbilde. 75 prosent av jentene som hadde sendt bilde svarte at de ble spurt om å sende, 44 prosent svarte at anerkjennelse var årsaken til at de sendte, mens 25 prosent av informantene som hadde sendt lettkledd/nakenbilde hadde spurt første om å utveksle, mens 30 prosent oppga at de gjorde det for å få en gutts oppmerksomhet (Lægland, 2016, s.46). Videre peker Lægland sin forskning på at i hele

utvalget var det 9,2 prosent som hadde følt seg presset til å sende et utfordrende bilde, mens av de som hadde sendt et lettkledd/nakenbilde var det 27 prosent som hadde følt seg presset til å sende et bilde (Lægland, 2016, s.53). Forskningen spør også om nettvett på skolen. 60 prosent av informantene svarte at det de hadde lært om nettvett og at det har hatt betydning for hvilke bilder de har sendt. 22 prosent svarte at det de hadde lært ikke har hatt noe betydning (Lægland, 2016, s. 59).

Henry, McGlynn, Flynn, Johnson, Powell og Scott (2021) har skrevet en bok svært nærliggende temaet i denne oppgaven som handler om bildebaserte seksuelle overgrep. Boken er basert på en studie om årsakene til og konsekvensene av nakenbilder eller seksuelle bilder uten samtykke. Boken bygger på en digital spørre undersøkelse med 6109 informanter og 17 semi-strukturerte intervjuer med, begge med informanter i alderen 16-64 år fra Australia, New Zealand og Storbritannia som hadde hatt en eller flere erfaringer med bildebasert overgrep (Henry et al., 2021, s. 20). I undersøkelsen svarte en av tre at de har hatt en erfaring med bildebasert seksuelt overgrep, en av tre av disse anmeldte personen som hadde tatt nakenbilde eller seksualisert bilde av dem uten samtykke. En av fem hadde opplevd at deres nakenbilde eller seksualiserte bilde ble delt uten deres samtykke og nesten en av fem sa at noe hadde truet med å dele bildene (Henry et al., 2021, s. 20). Forskningen redegjør også for skaden bildebaserte seksuelle overgrep kan ha. 967 informanter ga ytterligere informasjon om sine mest betydningsfulle opplevelser, hvor 38,9 prosent rapporterte noen positive følelser, mens 61,1 prosent hadde ingen positive følelser. Over halvparten av informantene svarte at deres mentale helse tok skade av overgrepet, like mange rapporterte at det skadet forholdet deres til andre mennesker og litt over en tredjedel rapporterte at de var utsatt for trakassering i etterkant (Henry et al., 2021, s. 46). Forskningen viser at det var signifikant mer sannsynlig at kvinnene som deltok rapportere helseskader og/eller negative relasjonspåvirkninger enn for menn. Et betydelig antall av intervjudeltakerne beskrev opplevelsen av bildebasert seksuelle overgrep som en fullstendig ødeleggelse (Henry et al., 2021, s. 53).

Stefansen og Solstad (2021) har forsket på erfaringer knyttet til festovergrep- seksuelle overgrep som skjer i forbindelse med fest og sosial drikking i ungdomstiden. Analysen er

basert på intervjuer med voksne kvinner som fortalte om festovergrep de hadde opplevd i ungdomstiden. Jeg har valgt å bruke denne forskningen om seksuelle overgrep fordi jeg synes Stefansen og Solstad utforsker den utsattes delaktighet, og den utsattes syn på eller interesse for den som sto bak overgrepet på en god måte som kan være med å bygge opp under hvordan unge jenter erfarer bildebaserte overgrep. Stefansen og Solstad (2021, s. 237) skiller mellom begrepene tillatende og tvingende omstendigheter. Disse begrepene er relevante for å forstå hvordan ofre for seksuelle overgrep snakker om sine erfaringer. Tillatende omstendigheter viser til hvordan kjønn, seksualitet og makt muliggjør overgrep, og kan handle om forventinger til seksuell utprøving (Kelly, 2016 referert i Stefansen & Solstad, 2021, s. 237). «Tvingende omstendigheter brukes i juridisk litteratur for å sirkle inn situasjoner hvor den utsattes samtykke eller aktive medvirkning til overgrepet som skjer, ikke kan tillegges vekt – fordi hun eller han er i en tvangssituasjon (Stefansen & Solstad, 2021, s. 237). Analysen til Stefansen og Solstad (2021, s. 240) peker mot fire hovedtyper festovergrepserfaringer: «prototypisk/manipulative overgrep», hvor den utsatte verken har vært interessert eller delaktig, «opportunistisk utnyttet sårbarhet», hvor den utsatte er mulig interessert, men ingen delaktighet. «forledet av situasjonen/effervesens», her er den utsatte interessert og delaktig- til et visst punkt og «scriptets tvang», hvor den utsatte har ingen interesse, og er mekanisk delaktig. Forskningens analyse viser tydelig at festovergrep er et allsidig fenomen som rommer langt mer enn overgrep hvor hensynsløs overgriper manipulerer eller tvinger seg til sex med den utsatte, som er ute av stand til å forsvare seg. Festovergrep kan omfatte seksuelle situasjoner der den utsatte er fysisk delaktig, og liker eller vil bli likt av overgriperen (Stefansen & Solstad, 2021, s. 250).

3.2 Teoretisk rammeverk

3.2.1 Barn på nett

Internett, datamaskiner, nettbrett og mobiltelefoner er en naturlig del av hverdagen både for barn og voksne i Norge. Sosiale medier er med på å dekke noen menneskelig behov som informasjon, underholdning og tidsfordriv, felleskap, sosial interaksjon og personlig identitet (Aalen & Iversen, 2021, s. 43). Sosiale medier er altså med på å dekke behovet for felleskap og sosiale interaksjon. To forklaringer, både en psykologisk og en biologisk på hvorfor barn deler bilder på nett, vil bli trukket frem.

En psykologisk forklaring på hvorfor barn deler bilder på nett er at vi mennesker er sosiale vesener som bruker mange ulike kulturelle og biologiske mekanismer for å bygge opp og vedlikeholde sosiale nettverk. Samtidig som det å forme og kjenne tilhørighet til ulike grupper er grunnleggende for menneskelig interaksjon (Aalen & Iversen, 2021, s. 43; Bergsjø et al., 2018, s.30). Barn og unge bruker spesielt mye tid og krefter på å pleie relasjoner gjennom sosiale medier. De deler bilder av at de er sammen og er opptatt av å like og gi positiv respons på det vennene legger ut (Aalen & Iversen, 2021, s. 56). Bergsjø et al. (2018, s.30) argumenterer for at vi menneske har en innebygget trang til å både ville dele informasjon om oss selv og til å tilegne oss informasjon om andre. Det er kanskje derfor barn og unge velger å utforske på nett og sender og dele bilde på sosiale medier. Ut fra den psykologiske forståelsen kan vi anta at barn deler bilder av seg selv da det er et menneskelig behov å søke tilknytning og etablere sosiale nettverk og gjennom deling blir disse behovene oppfylt. Det er tidligere trukket frem at barn selv sier de sender bildet av seg selv for å få anerkjennelse og bekreftelse, og ut fra denne psykologiske forklaringen kan det forstås at tilhørighet også er en årsak til at barn sender intime bilder. Barn og unge vil at andre skal like dem, og vil føle seg akseptert og inkludert. Barn og unge vil fremstille seg deretter (Aalen & Iversen, 2021, s. 63).

En biologisk forklaring på hvorfor barn deler bilder av seg selv på nett er forbundet med hormonene dopamin og oxytocin. Dopamin er med på å få oss til å søke, ønske og oppsøke, og utløses ved lystbetont aktivitet (Bergsjø et al., 2018, s. 32). Disse lystbetonte aktivitetene kan i denne sammenhengen være å utforske og eksperimentere det seksuelle på nett, og derigjennom få bekreftelse og anerkjennelse. Oxytocin er et hormon som har betydning for sosial tilknytning og etablering av tillit mellom mennesker, som kan etableres gjennom sosiale medier (Bergsjø et al., 2018, s. 32). Når vi for eksempel får en positiv kommentar på et bilde eller at noen liker det, utløses oxytocin, som får oss til å føle oss vel (Bergsjø et al., 2018, s. 32). Vi kan derfor tenke oss at barn og unge sender intime bilde av seg selv fordi det gir bekreftelse og anerkjennelse som igjen utløse oxytocin som gjør at de føle oss bra. Den indre kjemien, en blanding av dopamin og oxytocin kan gjøre barn og unge mindre kritiske, og konsekvenstenkning reduseres (Kühle-Hansen, referert Berggrav, 2018, s. 16). Ifølge

Bergsjø (et a., 2018, s. 33) kan summen av den psykologiske og den biologiske forklaringen være en av flere grunner til at barn og unge deler bilder på nett.

For å forstå barn og unges utvikling og handlinger knyttet til konsekvenser av nettbruk kan Jean Piaget sin teori om utvikling av kognitive ferdigheter supplere forståelse. Piaget deler utviklingen inn i fire stadier etter kognitive ferdigheter fra fødselen til 15-16 årsalderen. De fire stadiene er sensomotorisk stadium som er fra 0-1,5 år, preoperasjonelt stadium fra 1,5 – 7år, konkretoperasjonelt stadium fra 7-12 år og formaloperasjonelt stadium fra 12-15 år (Håkonsen, 2014, s. 53). Det siste stadiet er relevant i tematikkens sammenheng. I dette stadiet, det formaloperasjonelle stadiet blir barnet i bedre i stand til å tenke både på konkrete og abstrakte hendelser. De utvikler evnen til å formulere hypoteser for å løse problemer, men de har fortsatt problemer med å finne hvilke konsekvenser ulike alternativer kan medføre (Håkonsen, 2014, s. 53). Barn og unge i denne alderen vil derfor ikke tenke like mye på konsekvenser av deres handlinger, som eldre barn og voksne.

3.2.2 Makt

«Alt handler om sex, unntatt sex. Det handler om makt», sa den fiktive politikeren Frank Underwood i TV-serien House of Card (Referert i Sletteland & Helseth, 2018, s. 30). Sletteland og Helseth (2018) sin håndbok mot seksuell trakassering viser til at det er et bredt spekter når det kommer til maktutøvelse. Maktutøvelse knyttet til seksuell trakassering kan handle om å bruke sin posisjon til å presse noen til seksuelle handlinger, ved å utnytte deres sårbarhet i relasjonen. Sletteland og Helseth (2018, s. 30) peker på at det å dele intime bilder uten samtykke kan være en måte å utøve definisjonsmakt på. Det at seksuell trakassering fungerer som en hersketeknikk, gjør at du som utsatt opplever å bli udefinert, dine ønsker og behov tas ikke til etterretning (Sletteland & Helseth, 2018, s. 136). I rapporten til Redd Barna tar jentene opp at når et intimt bilde er sendt, kan det misbrukes av mottakeren ved å spre det eller true med å videresende bildet (Berggrav, 2018, s. 3). Truslene om at et bilde kan bli spredt kan føre til at barn og unge blitt presset og manipulert til å dele enda flere bilder av seg selv, eller de kan blir utsatt for flere og grovere krenkelser og overgrep (Berggrav, 2018, s. 8). Dette kan ha stort skadepotensiale på barn (Aanerød & Mossige, 2018, s. 55).

3.2.3 Nettovergrep og manipulasjon på nett

Nettovergrep er seksuelle overgrep mot barn som skjer på nettet og digitale medier. En overgriper kan manipulere barnet til å sende pornografiske bilder og filmer av seg selv til overgriperen (Bergsjø et al., 2018, s. 94). Voksne som har som hensikt med å begå overgrep oppsøker gjerne nettsamfunn for barn, og oppretter profiler der de fremstår som yngre. Den voksne kan bruke bilde av barn på sin profil, og bruke et språk som gjør at de oppfattes som jevnaldrende (Bergsjø et al., 2018, s.95). Manipulasjonen kan ta forskjellig former. Bergsjø et al. (2018, s. 95) peker på at overgriperen kan spille på barnets nysgjerrighet og få de til å dele bilder. Disse bildene kan begynne som vanlige bilder, men etter hvert kan overgriperen dele bilder med mindre klær på og på denne måten gradvis innlede til mer seksualiserende chat og lure barnet til også å dele bilder av seg selv lettkledd. Denne formen for manipulasjon knyttes gjerne opp mot begrepet «grooming».

3.2.4 Psykisk helse

Konsekvenser av det å etablere kontakt på nett kan være vanskelig å vurdere. For de fleste er det positivt og kan skape grunnlag for å styrke sosiale relasjoner med jevnaldrende, mens for de som av ulike grunner er sårbare kan det være risikabelt å etablere kontakt via nett (Aanerød & Mossige, 2018, s. 20). Uønsket seksuell oppmerksomhet med en viss hyppighet kan innebære en betydelig belastning for den som opplever dette. Hvor ofte denne uønsket seksuelle oppmerksomheten må inntreffe for at den skal ha en helsemessig konsekvens som for eksempel engstelse og bekymring er umulig å fastslå (Aanerød & Mossige, 2018, s. 12). Reaksjoner og symptomer på nettovergrep kan variere, og en del viser ikke tydelige reaksjoner på at de er utsatt i det hele tatt, mens hos andre kan symptomene komme akutt, eller mer gradvis (Bufdir, 2019).

Tilhørighet, nære relasjoner og vennskap er grunnleggende menneskelig behov og ikke minst for barn og unge. Utenforskap skaper sårbarhet (Bergsjø et al., 2018, s. 15). Det er flere ulike årsaker til psykisk uhelse hos barn. Barn og unge som sliter med dårlig selvbilde, ensomhet og opplever dårlige relasjoner til foreldre, lærer eller jevnaldrende er mer utsatt. En negativ enkelthendelse på nett kan gi store psykiske konsekvenser (Bergsjø et al., 2018, s.15). Barn rapporterer at det er en høy terskel for å fortelle om digital mobbing og nettovergrep, og at

årsakene til dette er blant annet skam, skyld, avmakt, redsel for at det skal bli verre eller redsel for å ikke bli hørt (Bergsjø et al., 2018, s.15).

Personer som har opplevd seksuelle overgrep på nett klandrer ofte seg selv for overgrepene. Kvinner som opplever overgrep på nett har en høyere risiko for å miste venner, oppleve familieproblemer, miste jobben og ikke fullføre utdanningen på grunn av utbredt stigmatisering (DeKeseredy, 2021, s. 332). Aanerød og Mossige (2018, s. 21) viser til at uønsket seksuell oppmerksomhet kan ofte føre til lav selvfølelse og hvis bildene har blitt brukt som pressmiddel, er det vanlig at den usatte klandrer seg selv. I tillegg til disse mer sosiale kostandene peker DeKeseredy (2021, s. 332) på de psykologiske kostnadene som depresjon, paranoia, stress, selvmordstanker og posttraumatisk stresslidelse.

En vedvarende frykt for at intime bilder blir spredt kan være en betydelig stressfaktor for den utsatte av nettovergrep. Den som får bildet sitt spredt på nett vil ikke ha kontroll over hvem som kan komme over disse bildene, og hvilke formål bildene kan bli brukt til (Aanerød & Mossige, 2018, s. 21). Tap av kontroll og eventuelt en vedvarende trussel- og utpressingssituasjon kan gi hjelpeløshet som kan medføre en generalisering av tap av kontroll, tap av mening og kontroll på en måte som disponerer for varig depresjon (Aanerød & Mossige, 2018, s. 21).

«Resiliens betyr god fungering tross erfaringer med alvorlig risiko» (Borge, 2018, s. 11). Begrepet resiliens kan bety motstandsdyktig og robust, og viser seg ved markerte individuelle forskjeller i måten å reagere på (Borge, 2018, s. 11). Resiliensteorien er en styrkebasert og en ikke problembasert måte å forstå utvikling på (Masten, 2014; Rutter, 2013; Zimmermann, 2013 referert i Borge, 2018, s. 39). Resiliensteoriens formål er å forklare hvorfor noen greier seg bra, mens andre ikke gjør det, til tross for at de møter de samme problemene og belastningene (Borge, 2018, s. 39).

3.2.5 Stigma og skam

Stigma eller stigmatisering «betyr å merke, og er i overført betydning brukt om det å merke noen negativt i sosiale sammenhenger» (Malt, 2020). Goffman (2009) definerer begrepet

stigma med utgangspunkt i at samfunnet kategoriserer mennesket, og han mente at samfunnet bygger på måter å inndele mennesker i kategorier på, og det avgjør hvilke egenskaper man oppfatter som «normale» og naturlige for personer av hver av kategoriene. Ifølge Goffman er samfunnsmedlemmer med stigma personer som ikke oppfyller samfunnets forventninger og normer. Dette gjør personen «uønsket» (Goffman, 2009, s. 43). Merket eller stigmaet trenger ikke i seg selv å være negativt, men oppstår i en relasjon mellom egenskaper og stereotype klassifiseringer av egenskaper eller mennesker (Goffman, 2009, s. 45).

Det å bli utsatt for bildebasert overgrep på nett kan ofte oppleves stigmatiserende. Bildebaserte overgrep forekommer i sosiale sammenhenger som påvirker hvordan den utsatte dømmer seg selv og blir vurdert av andre. Farstad (2020, s.68) viser til at «selvstigmatisering skjer ikke uten at man først er stigmatisert og møter holdninger i handlinger i samfunnet og hos enkeltmennesker som bekrefter stigmatiseringens innhold». Denne stigmatiseringen kan internaliseres hos den utsatte som selvbebreidelse, skam og forventningsstigma (Kennedy & Prock, 2018, s. 512). Henry et al. (2021, s. 169) peker også på at kvinner som blir utsatt for bildebasert overgrep ofte opplever sosiale stigma som kan føre til at den utsatte får eller føler på skyld for at overgrepet har oppstått. Skam og stigmatisering spiller en viktig rolle i å forme de utsattes tanker, følelser og atferd når de skal forsøke å komme tilbake til hverdagen (Kennedy & Prock, 2018, s. 512).

Skam er en følelse som «oppstår når egne handlinger er et brudd med egne eller samfunnets idealer eller forventinger» (Rygh, 2017). Skam aktiveres ved trusler, og oppstår når vår tilknytning, verdi, verdighet, selvbilde og posisjon blir truet (Farstad, 2020, s. 63). Personer som blir utsatt for bildebasert overgrep opplever ofte offentlig skam og ydmykelse, og dette kan påvirke den psykiske helsen i form av for eksempel depresjon og angst (Citron & Frank, 2014 referert i Bates, 2017, s. 23).

4 Metode og analysestrategier

4.1 Vitenskapsteoretisk forankring

I oppgavens søker jeg en dypere forståelse av fenomenet bildebasert overgrep på nett, og jeg vil anvende en fenomenologisk tilnærming. Fenomenologi tar utgangspunkt i å oppnå en dypere meningsforståelse av enkeltpersoners erfaringer med fokus på den subjektive opplevelsen. Innen fenomenologien er det å forstå fenomener på grunnlag av informantens perspektiv og beskrive verden slik de erfarer den sentralt (Thagaard, 2009 s. 38).

Fenomenologi i kvalitativ forskning peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 45). I denne oppgaven ønsker jeg å fokusere på informantenes egne perspektiver på bildebasert overgrep på nett og hvilke konsekvenser dette har fått for forskningsdeltakerne.

4.2 Kvalitativ metode og semi-strukturerte tilbakeskuende intervjuer

Kvalitative metoder tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle. Kvalitative metoder er forskningsstrategier for beskrivelse av analyse og fortolkning av karaktertrekk og egenskaper, eller kvaliteter ved de fenomenene som skal studeres (Dalland, 2017, s. 52; Malterud, 2017, s. 30). Dalen (2011, s. 15) peker på at et mål for kvalitativ forskning er å utvikle forståelsen av fenomener som er knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale verden. Mitt fokus er å utforske negative erfaringer unge jenter har hatt med at intime bilder er tatt, sendt eller spredt. Det er unge jenters subjektive erfaringer og deres egne beskrivelser av deres sosiale verden jeg ønsker å studere. Kvalitativ metode er egentlig for å få frem informantenes stemme og kunne utdype deres subjektive tanker og opplevelser. På felt der kunnskapsgrunnlaget og tidligere forskning er tynt er kvalitativ metode godt egnet, ved at den er med på å åpne for forskning som vil sette nye spørsmål på dagsorden (Malterud, 2017, s. 32). Min problemstilling vil forhåpentligvis være med på å utvikle nye beskrivelser, modeller og komplementere kunnskap knyttet til tematikken. Dalen (2011, s. 95) peker på at i kvalitative intervjustudier er det nesten alltid snakk om små og fordelaktig utvalg som er nært knyttet opp mot søkelyset på det aktuelle studiet. Kvalitativ metode trekker som oftest ikke en konklusjon fra noen til alle, og er som oftest ikke generaliserbart. Men gjennom å gi et helhetsbilde av et fenomen eller en gruppe

kan en generalisere gjennom å gjøre fenomenet som studeres, gjenkjennelig og forståelig for både leseren og andre i samme situasjon som informantene (Leseth & Tellmann, 2018, s. 139).

Semi-strukturert intervju anvendes for å innhente data for å kunne besvare oppgavens problemstilling. Intervjuene vil fokusere på bestemte temaer, som jeg som forsker har utarbeidet på forhånd (Dalen, 2011, s. 26). Formålet med intervju er å skaffe fylldig og beskrivende empiri om hvordan andre mennesker opplever ulike sider ved sin livssituasjon (Dalen, 2011, s. 13). Jeg startet med å skrive en intervjuguide som var detaljert og med mange spørsmål slik at det lignet et strukturert-intervju. Gjennom veiledning og refleksjon reduserte jeg antall spørsmål og gjorde spørsmålene mer åpne, slik at de hadde fokus på noen overordnede temaer. Temaene ble utviklet etter lesing av tidligere forskning, og etter tanken om ønsket på å utforske frivilligheten ved sending av intime bilder, bilder på avveie, og følelser og reaksjoner knyttet til dette. Spørsmålene ble dermed tilpasset informantenes fortellinger og uttalelser i løpet av intervjuet. Intervjuene foregikk som tilbakeskuende intervjuer, som er intervjuer hvor man tar utgangspunkt i fortiden til informanten (Nylenna, 2016). Spørsmålene tok for seg hvilke erfaringer informantene hadde da de var yngre, om de kunne huske seg tilbake til tiden hvor de opplevde disse erfaringene. Spørsmålene tok også for seg hvordan informantene har opplevd erfaringene og hvilke konsekvenser de har hatt frem til i dag. Med spørsmålene mine ønsket jeg å få frem personlige historier fra informantene hvor de hadde mulighet til å frivillig reflektere over erfaringene sine. Spørsmålene var designet slik at jeg kom med spørsmål om historier, meninger og refleksjoner (Magnusson & Marecek, 2015, s. 52).

4.3 Egen forskningsposisjon

Malterud (2017, s.41) peker på at menneskelige faktorer har stor betydning i datainnsamlingen og analysen. Uansett hvilken forskningsmetode som anvendes eller hvilke forskningsprosjekt som gjennomføres vil forskeren påvirke forskningsprosessen og resultatene. Forskerens forforståelse påvirker meninger og oppfatninger om det som studeres. Forforståelse er ifølge Malterud (2017) ryggsekken en har med seg inn i forskningsprosjektet, og innholdet i denne ryggsekken påvirker hvordan en samler, leser og

tolker data (Malterud, 2017, s. 44). Gadamer som er kjent for hermeneutikkens filosofi (1984, referert i Dalen, 2011, s. 16) mener at forforståelse er viktig for utvikling av forståelse og senere tolkning, samt at bevissthet om egen forforståelse gjør at forskeren er mer sensitiv når det kommer til å se muligheter for teoriutvikling i eget intervjumateriale. Min egen forforståelse er preget av ulike faktorer. Min interesse for temaet startet med egen nysgjerrighet for fenomenet, og medias fremstilling av intime bilder, seksualitet og frivillighet. Min forforståelse kan ha blitt påvirket av medias fremstilling av tema og tidligere forskning. Jeg gikk inn i intervjuene med en forestilling om hvorfor unge jenter sender intime bilder av seg selv, og hvilke følelser de ofte kjenner på. Jeg ønsket å legge bort min forforståelse, og la informantene forklare deres subjektive erfaringer, uten min påvirkning. Jeg har selv ingen erfaringer innenfor fenomenet og var redd mine manglende erfaringer og min forforståelse kunne oppleves dømmende for informanten. Erfaringen jeg satt igjen med var at informantene opplevde det godt å snakke med en uten egne erfaringer. For at forforståelsen min ikke skulle påvirke kvaliteten på oppgaven, valgte jeg å være åpen og nysgjerrig under intervjuene. Jeg stilte åpne spørsmål som fikk informantene til å forklare sine subjektive erfaringer uten at deres svar skulle preges av mine antakelser. Jeg opplevde at det innimellom kunne være vanskelig å holde mine antakelser og forforståelser for meg selv. Jeg ønsket å støtte informantene på deres erfaringer, følelser og reaksjoner, og fortale dem om tidligere forskning, teori og annet for å støtte og bekrefte deres subjektive erfaringer.

4.4 Rekruttering og utvalg

Rekruttering av informanter ble gjort gjennom ulike grupper på Facebook, på mine egne private sosiale medier og gjennom bekjente. To informanter meldte seg første dag, i den følgende uke meldte to til og etter en måned den femte.

Magnusson & Marecek (2015, s. 36) peker på at det ikke finnes noe fasit på antall informanter til et kvalitativt forskningsprosjekt og at det er kvaliteten og mengden av materialet, og ikke antall informanter som er avgjørende. I noen studier er et lite antall informanter nok til å frembringe et rikt og stort nok materiale, mens i andre studier er det behov for et større antall informanter (Magnusson & Marecek, 2015, s. 36). Jeg valgte å

sette noen krav til antall informanter og hvem informantene skulle være. I utgangspunktet satte jeg et minste krav på 8 informanter, og ønsket mellom 8-12 informanter. Jeg fant fort ut at det var krevende å få sammenstilt et stort sensitivt datamateriale. Jeg endret derfor antall informanter til 5-7 stykker. Dette antallet ønsket jeg både fordi jeg tenkte at det ville gi meg variert og en god mengde data, og at flere informanter vil gjøre gjennomføringen vanskeligere. Intervjuingen, transkribering og koding er tidskrevende og derfor ønsket jeg ikke flere informanter enn 7 stykker. Alder var et viktig krav for meg. Jeg ønsket å få tak i informanter i alderen 18-25 år som hadde negative erfaringer med at intime bilder blir tatt, sendt eller spredt av dem som barn (13-17 år). Imidlertid meldte en informant over 25 år seg, og jeg valgte dermed å øke alderen til 30 år. Jeg satte en nedre grense på 18 år og en øvre grense 30 år, da var det viktig for meg å ha informanter som hadde en erfaring med digitale medier. Jeg ønsket også, både for det forskningsetiske, og for kontrastene mellom barn og voksen å intervju personer over 18 år. Videre ønsket jeg at informantene skulle ha hatt erfaringer med intime bilder som har blitt tatt, sendt eller spredt uten samtykke når de var mellom 13 og 17 år, jeg gjorde dette valget fordi aldersgrensen på de fleste sosiale mediene er 13 år (Kvalheim, 2020, s. 22), og jeg valgte å sette 17 år som øvre grense fordi jeg ønsket å gjøre et tydelig skille på barn og voksne, og personer under 18 år regnes som et barn ifølge straffeloven §310 og §311 (Straffeloven, 2005).

Informantene jeg har intervjuet var alle mellom 18-30 år under intervjuene, og var mellom 13-17 år når bildene ble tatt, sendt eller spredt. Aldersspennet vil være med å påvirke informantenes tilgang på teknologi, og digitale medier. I tillegg antar jeg at mulighetene til å søke hjelp har endret seg, og hvordan ulike instanser jobber.

I rekrutteringsfasen prøvde jeg å rekruttere både unge kvinner og menn, men det var kun unge kvinner som meldte interesse. Jeg tror dette kan ha med at det er lettere for meg som unge kvinne å rekruttere andre unge kvinner, samt at flere av gruppene på facebook som jeg brukte for å rekruttere informanter på var eksplisitt grupper for unge jenter og unge kvinner. Jeg valgte å ikke spesifisere krav på hvilke negative erfaringer informantene måtte ha med å dele intime bilder. Utvalget representerer ulike deler av landet, ulike aldersgrupper og ulike erfaringer. Informantgruppen kunne kanskje vært mer spesifisert i forhold til erfaringer og

alder, men jeg er usikker på hvilken betydning dette ville hatt for å belyse problemstillingen min. Samtidig var tidsaspektet og mulighetene mine for å rekruttere informanter en del av denne beslutningsprosessen.

Selv om jeg hadde vansker med å rekruttere informanter og at det er et tema som kan for mange være vanskelig å snakke om, bekreftet informantene at de ønsket å fortelle sine opplevelser fordi de var opptatt av at temaet er svært viktig og de ønsket å være med på å sette søkelys på tematikken. For den ene informanten hadde det gått mellom 15 og 20 år siden hun opplevde å bli truet og presset til å sende intime bilder av seg selv. Dette underbygger viktigheten av å snakke om dette fenomenet, og at bildebaserte overgrep kan ha betydning over lang tid for den utsatte.

4.5 Gjennomføring av intervjuer og transkribering

For å gjennomføre intervjuene brukte jeg video kommunikasjonsplattformen Zoom. Dette ble gjort både av smittevern hensyns grunnet Covid-19 pandemien, og at jeg tenkte at det ville være lettere å avtale tidspunkt og gjennomføre intervjuene på nett. Informantene og jeg trengte ikke å møte opp fysisk, og gjorde det enklere å rekruttere fra hele landet. Utfordringen med å ha intervjuene over nettet var at av og til stoppet både bilde og lyden opp, som gjorde at flyten i samtalen stanset, og deler av samtalen ble borte. Jeg opplevde også at en av informantene satt hjemme med familie til stede som avbrøyt samtalen. Haugen & Skilbrei (2021, s. 35) viser til at under et intervju om sensitive temaer, bør forskeren tenke over muligheten for uforutsette avbrytelser og hvordan en kan håndtere dette. Selv om oppgavens tema er sensitivt, opplevde jeg ikke avbrytelsen som brudd på konfidensialiteten. Jeg unnlot å stille spørsmål eller snakke om temaet når familiemedlemmene var i samme rom som informanten. Det var også variasjon i hva informantene ønsket å fortelle, samt hvor mye de ønsket å svare på ved hvert spørsmål. Magnusson og Marecek (2015, s. 65) diskuterer dette og viser til at med informanter som er litt mer stille enn andre må en gi mer detaljerte spørsmål og ekstra oppfordringer for at intervjuet skal gå videre. Dette var noe jeg opplevde, og jeg stilte derfor noen av informantene flere oppfølgingsspørsmål enn til andre informanter som snakket mer åpent og fritt om sine erfaringer.

Under intervjuene opplevde jeg at informantene hadde forskjellige måter å fortelle om sine erfaringer på, og Magnusson og Marecek (2015, s. 61) peker på at det å tilpasse intervjuet slik at det passer for hver informant er en viktig del av intervjuhåndverket. Dette ved å justere samtaletonen, og justere ordlyden ved punkter og spørsmål. Noen av informantene min brukte humor som en måte å fortelle om erfaringene sine på, mens andre var mer tilbaketrukket. Jeg prøvde så godt jeg kunne å justere meg etter informantene slik at intervjuet ble trygt for alle, og opplevde at informantene etter en liten stund åpnet seg mer, tok mer kontroll og snakket mer fritt utenfor spørsmålene. Jeg opplevde også at jeg måtte ordlegge meg og endre spørsmål underveis i intervjuene, dette både for å gjøre det lettere for informantene å forstå, men også fordi noen av informantene hadde opplevelser og erfaringer jeg ikke hadde forberedt spørsmål om.

«I en transkripsjon blir samtalen mellom to mennesker som er fysisk til stede, abstrahert og fiksert i skriftlig form» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 204). Transkripsjon er en oversettelse fra talespråk til skriftspråk, og før ferdigstilt transkripsjon kreves en rekke vurdering og beslutninger (Kvale & Brinkmann, 2015, s.204). Intervjuene ble tatt opp med digital diktafon, som under transkribering kunne by på en rekke tekniske og fortolkningsmessige problemstillinger (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 207), dette for eksempel gjennom at noen ord ble utydelige på lydopptaket og dermed vanskeligere å tyde. Selv om dette kunne by på noen utfordringer oppfattet jeg det ikke som et vesentlig problem og jeg erfarte at jeg fortsatt kunne tyde og tolke hva informantene sa. Transkribering er en tidkrevende jobb, og under transkriberingen av intervjuene tenkte jeg igjennom hva som var relevant å transkribere. Jeg valgte å fjerne noen fyllord som «ehh», «liksom», «på en måte» og «holdte jeg på å si», samt småprat som handlet om spørsmålenes rekkefølge eller andre digresjoner. Jeg prøvde å transkribere så nært til talespråket for å beholde måten informantene uttrykket seg på, dette med for eksempel latter eller frustrasjon.

4.6 Forskningsetiske overveielser

Før intervjuprosessen kunne starte, meldte jeg inn prosjektet til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Forskningsprosjekt som skal behandle personopplysninger, er meldepliktig til NSD. Etter godkjenning av prosjektet (vedlegg nr.3), startet jeg å rekruttere

informanter. Personopplysningene jeg hentet inn om informantene før intervjuene var navn, alder og e-post adresse. For å overholde konfidensialitet ble personopplysningene holdt adskilt fra lydopptak, og under transkriberingen. Informantene ble tildelt et informantnummer (1,2,3,4 og 5) som ikke har sammenheng med intervjurekkefølge. Informantene fikk også både i informasjonsskrivet og i starten av intervjuet informasjon om lydopptak og hvem som har tilgang på forskningsdataene, for å overholde konfidensialiteten. Som hovedregel skal all forskning med nålevende personer baseres på informert samtykke, og begrunnelsen for å innhente samtykke er etisk og prinsipielt, og som forsker må en respektere folks rett til selv å bestemme om de vil delta i forskning (Haugen & Skilbrei, 2021, s. 53). Deltakerne i forskningsprosjektet mitt fikk tilsendt informasjonsskriv og samtykkeskjema hvor de måtte lese igjennom, krysse av for at de samtykket til å delta og at intervjuet ble tatt opp med diktafon, samt signere dokumentet før intervjuet kunne begynne (vedlegg nr. 2).

Jeg informerte informantene i intervjuprosessen at de ikke trengte å svare på spørsmål de ikke ønsket å svare på, samt at de kunne trekke tilbake informasjon når de ønsket. Informantene fikk både informasjon før intervjuene startet og på slutten av intervjuene om deres rettigheter og hvordan taushetsplikten skulle opprettholdes. Videre informerte jeg om at de kunne ta kontakt om de skulle ha ytterligere spørsmål eller om de ønsket å trekke samtykket. Det å snakke om bildebasert overgrep på nett kan være vanskelig, enten det nettopp har skjedd eller om det skjedd for mange år siden. Jeg informerte og sendte ut et skriv til informantene etter intervjuet, med mine opplysninger, ulike ordninger og organisasjoner de kunne ta kontakt med hvis de hadde behov for å snakke med noen etter intervjuet.

Haugen og Skilbrei (2021, s. 41) peker på at i kvalitative studier samler man ofte inn informasjon om konkrete hendelser og miljøer, som er med på å øke faren for bakveisidentifisering. Å anonymisere krever som oftest mer enn å bare fjerne navn fra databaser og dokumenter, dette ved at for eksempel kommune, alder og yrke er nok til å identifisere en deltaker, og dette kalles bakveisidentifisering (Haugen og Skilbrei, 2021, s. 41). For å opprettholde anonymiteten til informantene og unngå mulighet for bakveisidentifisering har jeg under transkriberingsprosessen valgt å transkribere på bokmål

til tross for informantenes dialekt, dette av hensyn til anonymitet og for å gjøre det lettere for meg selv. For å anonymisere transkriberingen fikk informantene tildelt ett informantnummer, jeg anonymiserte også hjemmested og eventuelle navn på andre de nevnte. Videre i oppgaven har jeg valgt å ikke skrive informantens konkrete alder, samtidig har jeg prøvd å ikke spesifisere hva informantene har vært utsatt for, slik at informasjonen som kommer fram gjennom forskningen, ikke kan spores tilbake til enkeltindividene.

4.7 Tematisk analyse

Som analysemetode av datamaterialet har jeg valgt tematisk analyse. Tematisk analyse er en grunnleggende og studentvennlig måte å analysere kvalitativ forskning på. Analysen går ut på å se etter temaer i analysen, en gruppering av data med viktige fellestrekk (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018, s.279). Tematisk analyse gir et fleksibelt og nyttig forskningsverktøy, som kan gi en rik og detaljert redegjørelse for data (Braun & Clarke, 2006, s.78). Braun og Clarke (2009, s.79) peker på at det ikke er enighet om hva tematisk analyse er og hvordan en går frem, men at analysen er mye brukt. Braun og Clarke (2009) viser til analysens 6 steg/faser i sin artikkel. Disse fasene går over i hverandre og man går ofte frem og tilbake mellom stegene.

Den første fasen i en tematisk analyse handler om å bli kjent med dataen. I denne fasen starter en med å ta notater og markere ideer for koding som kommer senere. I denne første fasen inngår også transkribering, som gjør forskeren kjent med dataen (Braun & Clarke, 2009, s. 87). Denne fasen opplevde jeg nyttig ved at jeg fikk gått igjennom råmaterialet og ble bedre kjent med dataene. Fase to handler om å frembringe koder som er av interesse. Her fremhever og settes det ord på viktige poenger i datamaterialet (Braun & Clarke, 2009, s. 88; Johannessen et al., 2018, s. 284). I denne fasen markerte jeg ut begreper og utsagn som virket sentrale i forhold til problemstillingen. Braun og Clarke (2009, s. 89) viser til fase tre som handler om å søke etter temaer, og påfølgende å sortere de forskjellige kodene i mulige temaer. Dette kan gjøres ved bruk av tabeller, tankekart eller å skrive navnet på hver kode, og kodene som ikke passer i første omgang kan sorteres som et tema til eventuell senere bruk. Jeg søkte etter hovedtemaer rundt frivillighet, konsekvenser og hjelp i første omgang, og satte disse inn i en tabell. Fase fire begynner når en har ett sett med hovedtemaer, og

innebærer å fordele disse temaene, Braun og Clarke (2009, s. 91) peker på at i denne fasen vil det tydeliggjøres at noen temaer ikke har nok data eller at noen går inn i hverandre. Den femte fasen handler om å definere og navngi temaene man sorterte i fase fire, og her definerer man og avgrensner de temaene som en ønsker å presentere for analysen. I denne fasen definerte jeg hovedtemaene motivasjon, frivillighet, konsekvenser og hjelpen. I den siste fasen, fase seks skrives og utarbeides rapporten, som i denne oppgaven er kapittel 5) presentasjon og analyse av funn, samt kapittel 6) diskusjon av funn (Braun & Clarke, 2009, s.93).

Braun og Clarke (2009, s 94) peker på fem feller en kan gå i som kan gjøre analysen dårlig. Den første handler om å ikke analysere dataene, den andre fellen er at en ikke har brukt hele datasettet til å identifisere temaene. Den tredje er en svak eller lite overbevisende analyse hvor temaene ikke fungerer, hvor det enten er for mye eller for lite overlapping, slik at temaene ikke henger sammen i det hele tatt. Den fjerde fellen en kan gå i handler om at dataene og analysen ikke henger sammen og påstanden støttes ikke av dataene. Den siste fellen Braun og Clarke (2009, s. 95) viser til er misforhold mellom teori og analytiske påstander, eller mellom forskningsspørsmålene og den anvendte tematiske analyseformen.

Jeg valgte å bruke tematisk analyse da den er en studentvennlig måte å analysere kvalitativ data på, samt at den passer datamaterialet mitt godt. Tematisk analyse er fleksibel, slik at gjennomføring av trinnene er forholdsvis åpen og begripelige, men samtidig har den en grundig oppskrift på hvordan en kan gå frem for å finne noe interessant i dataene (Johannessen et al., 2018, s. 278). Jeg ønsket å undersøke i hvilken grad unge jenter erfarte at det var frivillig at intime bilder ble tatt, sendt eller spredt, og hvilke konsekvenser disse erfaringene har fått for jentene. Intervjuguiden min (vedlegg nr. 2) var delt opp i tre temaer; erfaringer, frivillighet og bilder på avveie. Data fra intervjuene viste tydelig også disse temaene, samt andre tydelige temaer og undertemaer.

I og med at mange av spørsmålene mine var åpne og jeg ønsket å undersøke erfaringer fra informantenes liv ble det naturlig at noen av informantene fortalte om erfaringene sine som en historie, men jeg var ikke opptatt av å finne lengre narrativ og narrativ analyse ble derfor

utelukket. Basert på antall informanter og hovedfokuset på informantenes erfaringer med bildebasert overgrep som helhet ble diskursanalyse og rolleanalyse også utelukket.

4.8 Koding og analysering

Koding av datamaterialet er en viktig del av analyseprosessen, og som forsker må en systematisk gjennomgå dataene for å sette merkelapp på hva det egentlig handler om. Det vil si å lete etter abstrakte kategorier som kan samle dataene på nye måter, altså å forstå innholdet på mer fortolkende og teoretisk nivå (Dalen, 2011, s. 62). Koding foregår gjennom flere nivåer og Dalen (2011, s. 63) peker på at målet med kodingen er å få en overordnet forståelse av datamaterialet. Johannessen et al. (2018, s. 284) definerer koding som «å fremheve og sette ord på viktige poenger i dataene våre», og peker videre på tre grunner til dette. Den første handler om å få oversikt over innholdet i datamaterialet, andre grunnen er å skape nye og dypere innsikter i dataene og den tredje grunnen viser til å tilrettelegge dataene for den påfølgende kategoriseringsfasen (Johannessen et al., 2018, s. 284). Etter kodingen og gjennomgang av intervjumaterialet fremtrådte følgende hovedtemaer og undertemaer:

Hovedtema 1: Motivasjon

Undertemaer: Årsakene til å sende intime bilder og utforske på nett

Hovedtema 2: Følelser og reaksjoner

Undertemaer: Følelsene når bildene ble sendt eller når man utforsket på nett

Følelser og reaksjoner etter at bilde ble sendt eller man utforsket på nett

Hovedtema 2: Frivillighet

Undertemaer: Grad av frivillighet

Hvor gikk grensen?

Hovedtema 3: Konsekvenser

Undertemaer: Anmeldelser og rettssakene

Konsekvenser opplevd som barn

Konsekvenser opplevd som voksen

Hovedtema 4: Hjelpen

Undertemaer: Søkte hjelp som barn

Søkte hjelpe som voksen

Hvordan skulle hjelpen vært?

4.9 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet er knyttet til pålitelighet og troverdighet i forskningen og undersøkelsen (Leseth & Tellmann, 2018, 16).

Reliabilitet er knyttet til dataens kvalitet og til selve fremgangsmåten bak datainnsamlingen. I kvalitativ forskning er det å gjenta en studie for å sjekke dens reliabilitet svært vanskelig, fordi forskningsprosessen er nært knyttet til hvordan forskeren virker inn på prosessen. Forskerens fremgangsmåte og fortolkning vil ha en betydning for hvilket datamateriale som produseres, og hvilke funn som gjøres i undersøkelsen. Kvalitativ forskning er derfor vanskelig å gjenta og repetere slik at man får samme resultat (Leseth & Tellmann, 2018, s.16). Det er vanskelig å si noe om informantene ville svart det samme om en annen intervjuperson hadde intervjuet dem (Kvale & Brinkmann, 2015 s.211). Jeg opplevde at informantene fortalte mye av det samme til tross for ulike erfaringer, og at de ofte snakket fritt utover mine spørsmål. Det at spørsmålene mine var åpne og ikke avgrenset kan vurderes å styrke reliabiliteten. Aldersspennet i utvalget av informanter ser jeg på som en styrke i oppgaven. Samtidig opplever jeg at informantene hadde ulike erfaringer og opplevelser, og at disse erfaringene har fått ulike konsekvenser for informantene, og påvirket dem på forskjellige måter. Resultatene mine kan ikke generaliseres til alle unge jenter med negative erfaringer med det at intime bilder blir tatt, sendt eller spredt, eller til andre informanter, men kan inngå i videre forskning knyttet til tematikken og være gjenkjennbart.

Validitet handler om datamaterialets troverdighet i forhold til det som skal forskes på og tolkes. En kan stille spørsmål om forskeren undersøker det han eller hun har sagt at de skal undersøke (Leseth & Tellmann, 2018, s. 17). Validitet på en undersøkelse avhenger av kvaliteten på undersøkelsen, hvor funnene må gjentatte ganger sjekkes, utspørres og

fortolkes teoretisk (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 278). I metodekapittelet har jeg belyst hvordan jeg har gått frem for innhenting av kunnskap og analyse av den, samt at jeg har vurdert min egen forskningsposisjon og forforståelsen jeg gikk inn i oppgaven med. Dette er med på å gi et bilde av hva jeg som forsker har mulighet til. Innledningsvis i de tidligere kapitlene har jeg redegjort for hvilken kontekst, forskning og teori jeg legger til grunn og tolker resultatet gjennom. Ut fra dette tenker jeg at mine funn og resultater er valide innenfor konteksten disse er produsert i.

En svakhet i oppgaven og da spesielt under intervjuene, kan være min manglende intervjuerfaring. Med mer erfaring med å gjennomføre kvalitative intervjuer og høyere kompetanse på utvikling av intervjuguide hadde økt kvaliteten. På den andre siden erfarte jeg at min manglende kompetanse førte til at jeg lærte mye av prosessen og jeg følte at intervjuene ble bedre for hver gang. Samtidig opplevde jeg at min manglende intervjuerfaring også var en styrke, ettersom at jeg erfarte at informantene opplevde intervjuene mindre skummelt og mer som en vanlig samtale slik at de turte å åpne seg og fortelle om sine erfaringer med det at intime bilder ble tatt, sendt eller spredt. At intervjuene ble gjennomført via Zoom kan ha vært en styrke, informantene virket mer villig til å stille til intervjuer og at det gjorde hele intervjuprosessen mer fleksibel. Jeg erfarte at informantene kunne slappe mer av, både fordi de kunne sitte komfortabelt hjemme og være et sted de føler seg trygge. Det ble kanskje mindre personlig og intimt enn ansikt til ansikt situasjon. Som tidligere referert til oppsto det mindre tekniske problemer underveis med lydopptak og flyten i samtalen ble brutt. Dette mener jeg ikke har svekket relabiliteten eller validiteten.

5 Presentasjon og analyse av funn

I dette kapitlet skal jeg presentere funnene fra intervjuene gjennom en analyse. De empiriske funn som skal presenteres og analyseres er hentet fra semi-strukturerte tilbakeskuende intervjuer med fem unge kvinner som har hatt negative erfaringer med at intime bilder av dem har blitt tatt, sendt eller spredt. Hovedtemaene er motivasjon, følelser og reaksjoner, frivillighet, konsekvenser og hjelpen. Disse temaene er komplekse og det foreligger en prosess når bildene blir tatt, sendt eller spredt. Erfaringene hadde ulike negative konsekvenser for informantene. Informantenes erfaringer knyttet til graden av frivillighet med å ta, sende og få intime bilder spredt varierte. Hjelpen informantene søkte varierte ofte i takt med frivilligheten de erfarte og konsekvensene de negative erfaringene hadde på informantene.

Tre av de fem informantene trodde de snakket med en jevnaldrende gutt på nettet, og fikk tillit til vedkommende. I ettertid viste det seg at alle tre jentene hadde snakket med ulike voksne menn på nettet. De ble altså utsatt for det som kalles grooming. Informant 1, 2, 3 og 4 sendte alle bilder av seg selv. Informant 2, 3 og 4 fikk bildene delt og spredt videre uten samtykke. Informant 5 utforsket seksuelt over kamera på nett hvor det ble tatt videoopptak og bilder av det som foregikk på kamera, uten informantens samtykke.

5.1 Motivasjon

Informantene ble spurt om de kunne huske tilbake til da de tok og sendte bildene, og om de kunne huske hvorfor de valgte å sende intime bilder av seg selv eller utforske foran kamera på nett. Hvor alle informantene forklarer at de i starten kjente på en type spenning når bildene ble tatt eller når de utforsket foran kamera. Denne spenningen informantene kjente på var varierende. Informant 5 forteller om spenningen slik:

Det er litt sånn spenning vil jeg tro, spenning ja at man føler seg bra da fordi det er noen som kommenterer på at du er fin (Informant 5).

Informant 5 forteller at hun opplevde det som spennende fordi hun fikk positiv respons. Informant 3 opplevde spenningen som noe *gøy* og *morsomt*, informant 2 forteller i likhet

med informant 3: «Jeg husker det bare som spennende og gøy, jeg var forelska og ja ...». Videre forteller informant 2 at hun opplevde det å sende intime bilder som noe som ikke var lov, som gjorde bildedelingen ekstra spennende. Informant 4 forteller at hun sendte det ene bilde på *tull*, for å se hva som skjedde. Informant 1 påpekte at det var litt spennende, før det ble for alvorlig. Informantene forteller at de var drevet av ulike motivasjoner når de sendte intime bilder eller utforsket på nett.

Selvbilde og selvtillit var en årsak til at informantene sendte bilder eller utforsket på nett. Informant 5 forteller at hun utforsket seksuelt på nett fordi hun var usikker på seg selv og at hun hadde fått en forestilling om at kroppen var det eneste som var verdt noe. Hun forteller videre at hun utforsket foran kameraet fordi hun trodde at for å få oppmerksomhet, bekreftelse og bli likt av andre måtte man vise kroppen sin. Hun forklarer også at hun opplevde det å utforske foran kamera som en avhengighet. Hun slet med dårlig selvtillit, og trengte bekreftelse. Hvor utforsking på kamera ble utveien til å få dekket bekreftelsesbehovet. Informant 3 forteller om behovet for oppmerksomhet slik:

Jeg ville ha den type oppmerksomhet, fordi jeg fikk så sinnsykt mye oppmerksomhet fra menn når jeg gjorde det (...) Jeg fikk utrolig mye oppmerksomhet, på andre måter også, ikke bare på et seksuelt plan, men også på en måte et personlig plan. (...) Det var det jeg 'cravet'. Det var egentlig fordi jeg ville ha den bekreftelsen og den; Du er fantastisk, du er flott og at noen på en måte så meg da. (Informant 3)

Oppmerksomheten og bekreftelsen informant 3 fikk gjennom positive tilbakemeldinger var noe hun lengtet etter, og en motivasjon for bildedelingen. Det samme forteller informant 2. Hun sendte bildene fordi hun hadde behov for oppmerksomhet. Hun fikk bekreftelse og anerkjennelse på kroppen og utseende sitt ved å sende de intime bildene. Samtidig brukte hun det å sende intime bilder som en måte å flørte og holde kontakten med venner på. Hun forklarer også at hun noen ganger sendte intime bilder fordi hun ikke ville si nei, for å ikke ødelegge den fine stemningen som var mellom henne og den hun snakket med.

Informant 4 forteller at hun i første omgang sendte bilde av seg selv lettkledd litt på *tull*, og at hun ønsket å være *snull*, men når hun fikk trusler om at bildene skulle spres hvis hun ikke sendte flere bilder, ble hun redd og sendte dermed flere bilder for å prøve å unngå at de skulle spres. Etter at det første bilde som ble sendt på *tull*, ble press og trusler hovedårsaken til at hun sendte flere intime bilder av seg selv. Informant 1 forteller:

Det var nok litt det her med at ingen pratet om, det var ingen som snakket om hvor farlig, eller konsekvensene av å gjøre sånne handlinger. (...) Verken i forhold til hva er greit, hva er ikke greit, hvem har lov til å gjøre også videre. Det var jo ikke et tema den gangen, det var jo så tabubelagt (Informant 1).

Informant 1 forteller at det var ingen som snakket om konsekvenser, hvor manglende kunnskap på området var en av årsakene til at hun sendte intime bilder. Videre forteller informant 1 at det i starten var spennende å snakke med gutten hun trodde hun visste hvem var. Hun forteller også at hun følte seg letta når det første bilde ble sendt, fordi hun tenkte at gutten hun snakket med skulle sluttet å mase om bilder. Men presset, truslene, og kravene om flere bilder fortsatte å tikke inn etter at det første bilde ble sendt. Samtidig forteller hun at hun ikke visste bedre, at det å sende intime bilder av seg selv og konsekvensene det kunne få ikke var noe som ble snakket om.

Motivasjonen og årsakene til hvorfor informantene sendte intime bilder av seg selv, og utforsket seksuelt foran kamera er komplekst. Informantene forteller både at de syns bildedelingen og utforskningen var spennende til et punkt, samtidig som de forteller om andre ulike grunner til at de sendte bilder eller utforsket på nett hvor oppmerksomhet, anerkjennelse og redsel var gjennomgående faktorer.

5.2 Følelser og reaksjoner

Informantene forteller om ulike følelser de opplevde når de intime bildene ble tatt, sendt eller spredt, eller da de utforsket seksuelt foran kamera på nett. Noen av informantene forteller om sterkere og flere følelser enn hva andre informanter gjorde.

5.2.1 Følelsene når bildene ble sendt eller når man utforsket på nett

Informant 4 forteller at hun var redd hun gjorde noe ulovlig når hun sendte det første bilde, og hun forteller at hun samtidig var *kjemperedd* for at bildene skulle bli sendt videre, og at de skulle bli lagt ut på nett, sånn at alle visste hvem hun var. Informant 3 forteller at det var flere følelser i sving når bildene ble tatt og sendt:

Jeg kjente at jeg var litt anspent, litt spent, det var litt gøy, men det var litt skummelt og det var litt farlig. Det var veldig mye følelser tror jo på en gang som gjør at det på en måte tok en litt sånn «rash» (rask) avgjørelse på når det kom til sånne ting, men når jeg på en måte sendte de ut så var jeg veldig stresset samtidig som jeg var veldig forventningsfull ... (Informant 3)

Det at hun kjente på alle disse følelsene på samme tid gjorde at hun tok en rask avgjørelse uten å tenke seg om da hun sendte de intime bildene videre til mannen som i utgangspunkt hadde tatt bildene av henne. Ut ifra informant 3 sine følelser og reaksjoner når bildene ble sendt, kan vi se at det lå en prosess av følelser og tanker, og at avgjørelsen om å sende bildene er kompleks. Informant 1 forteller om følelsene etter det første bildet ble sendt slik:

Når det på en måte kom til det her at jeg hadde sendt det første bilde, så husker jeg at jeg følte meg så letta etter det første bilde, fordi jeg tenkte jeg var ferdig. (...) Jeg var så fornøyd med meg selv, hvordan jeg klarte å anonymisere alt rundt meg.
(Informant 1)

Følelsen av lettelse hos informant 1 kom fordi hun trodde hun ikke trengte å snakke mer med gutten som presset henne til å sende intime bilder. Hun forklarer også at hun tenkte at ingen trengte å vite at hun hadde sendt et intimt bilde av seg selv. Informanten forteller at det første bilde som ble sendt var veldig anonymisert, både av henne og det rundt. Videre forteller hun at vedkommende hun snakket med ikke godkjente det første bilde, og ønsket et bilde som ikke var anonymisert, hun var redd, og sendte dermed et bilde slik vedkommende ønsket. Informant 5 forteller at utforskningen på nett foregikk over en periode, og at hun i starten synes utforskningen var gøy. Men etter en stund, fikk hun en vond

følelse, og hun kjente at det var noe som ikke var helt riktig. Hun sluttet da å snakke med vedkommende.

Følelsene knyttet til å sende bilder og å utforske beskrives som en kompleks prosess av informantene. I begynnelsen er følelsene knyttet til spenning og moro, men etter hvert oppstår følelser av tvil og usikkerhet om det de er med på er riktig.

5.2.2 Følelser og reaksjoner etter at bildene ble sendt eller man utforsket på nett

I begynnelsen var opplevelsen av spenning en årsak til å sende intime bilder eller utforske på nett. Men etter bildene hadde blitt sendt, og etter de unge jenter hadde utforsket på nett en periode erfarte flere av informantene at det ikke lenger var like spennende og *gøy*.

Informant 1 forteller:

Det gikk over til å bli ekkelt, husker jeg hadde mye vondt i mage, frykt for å sjekke telefonen i tilfelle det hadde kommet en ny melding. (...) Jeg husker at jeg var mye redd og skamfull. (...) Og var livredd for å møte på vedkommende. (Informant 1)

Vi kan se at opplevelsen av situasjonen med å ha sendt intime bilder av seg selv endres markant, og som informant 1 beskriver opplevde hun situasjonen som ekkel og hun hadde mye vondt i magen. Hun var redd for å se på mobilen, i frykt for flere meldinger med mas og press om å sende flere bilder, og trusler om at han visste hvor hun bodde og hvem vennene hennes var. Informant 1 og 4 trodde at vedkommende de snakket med bodde i nrområdet og var svært redde for å møte på «guttene» de hadde sendt bildene til.

Fire av informantene forteller at erfaringene de hadde etter å ha sendt intime bilder eller utforske på nett, var med på å påvirke selvbilde og selvtilit deres negativt. Informant 4 forteller at etter det første bildene hadde blitt sendt fikk hun et behov for å gjemme kroppen sin og gikk helst i store klær for å skjule den. Informant 3 forteller at hun i likhet med informant 1 og 4 også var mye redd. Hun var redd for at folk hun møtte på gata, skolen og andre steder hadde sett bildene, som hadde blitt spredt. Hun gikk derfor rundt med en usikkerhet og en uvisshet, og opplevde å være mye stresset. Stress er en faktor som gikk

igjen hos flere av informantene etter at intime bilder hadde blitt tatt, sendt eller spredt. Informant 3 forklarer også at hun var mye lei seg og redd, og det spesielt når det kom nye trusler fra ukjente personer som hadde sett bildene av henne.

Informant 5 forteller hun følt at hver gang hun gikk over sin egen grense, med hva syntes var greit og var komfortabel med, tok hun en bit vekk fra kroppen sin. Hun kjente også på utforskningen som en *usunn* avhengighet, fordi hun slet med dårlig selvtillit og ønsket bekreftelse. Denne bekreftelsen fikk hun av vedkommende hun snakket med, men det innebar at hun måtte gjøre ting hun selv ikke ønsket og var komfortabel med. I motsetning til de andre jentene forteller informant 2 opplevelsen med å sende bilder på denne måten:

Så for min del følte jeg, jeg ble aldri noe preget av det, det var liksom bare noe som hadde skjedd (Informant 2).

Informant 2 forteller at hun ikke opplevde at det å sende bilder av seg selv var noe som gikk inn på henne. Følelsen hun satt igjen med etter at bildene hadde blitt sendt var at det var gøy. Det er nærliggende å tenke ut ifra hva informantene fortalte, at det foreligger en prosess i hvilke følelser og reaksjoner informantene opplever i forhold til bildedelingen. Og at denne prosessen er kompleks.

5.3 Frivillighet

I intervjuene ble informantene bedt om å fortelle om hvordan de erfarte frivilligheten når intime bilder ble tatt, sendt eller spredt. I hvilken grad informantene erfarte at det var frivillig å sende eller utforske på nett varierte, dette gjorde også grense på hva de erfarte som frivillig og ikke frivillig. Frivillighet kommer frem på ulike måter i intervjuene, og noen informanter var veldig klare på hva som var frivillig og ikke frivillig, mens andre synes det var litt vanskelig å sette en grense.

5.3.1 Graden av frivillighet og informantenes egne grenser

Graden av frivillighet slik informantene forklarer at de erfarte den varierte. Siden det var flere grader av frivillighet, vil det derfor være flere ulike steder hvor informanten erfarte at sin grense mellom det som var frivillig og det som ikke var frivillig gikk.

Informant 1 og 4 forklarer at det å sende bilde ikke var frivillig, og at begge opplevde å bli presset til å sende bilde av seg selv mot sin vilje. Informant 1 og 4 forklarer om sine opplevelser av frivillighet slik:

Jeg opplevde det jo aldri som frivillig, men jeg er jo ansvarlig for mine egne handlinger uansett ... (Informant 1).

Jeg opplevde det ikke som frivillig ... Jeg ble jo presset. Første bilde gjorde jeg bare for å gjøre det. Også de andre bildene var jo pressing (...) Det var ikke frivillig på slutten (Informant 4).

De begge forteller at det å sende det første intime bilde var mer frivillig enn de følgende bildene. Informantenes beskrivelser viser at graden av frivillighet er størst i den innledende kontakt i den tro at det var gutter på egen alder de kommuniserte med og hadde tillit til dem. Etter at de to informantene hadde sendt det første bildet ble begge jentene presset og truer med å sende flere bilder. De erfarte at tilliten til vedkommende de sendte bildene til hadde blitt brutt, og at deres grenser ikke ble respektert, og bildedelingen dermed ikke lenger var frivillig. Informant 4 forteller at truslene og presset gikk ut på at bildene skulle spres videre. Informant 1 forteller at vedkommende sa han kjente til venner og familien. Hun forteller at hun følte at truslene og presset var et brudd på hennes frihet. Informant 1 forteller at det å være i dialog med vedkommende var frivillig, så lenge tonen på samtalen var god. Men når vedkommende endret måten å ta kontakt på og truslene tikket inn, «det var da den streken gikk fra det, det ikke var frivillig lenger» (Informant 1). Hun understreker også at hva som ble vist på bilde og måten de var anonymisert på også var en grense hun satte seg, men at denne grensen fort ble overskredet da hun mottok trusler. Informant 4 forteller om sin egen grensen av hva som oppleves frivillig på denne måte:

Jeg tenkte at det verste jeg kunne sende var at jeg var i bikini eller undertøy.. men heldigvis så sendte jeg nesten ikke noe annet, (...) men det er jo det at jeg gikk over det jeg egentlig hadde satt som grense. (Informant 4)

Informant 4 forteller her at hun også gikk over sin egen grense når hun ble presset og truet til å sende flere bilder. Hun uttrykker at hun var for redd til å gjøre noe annet. Ut fra hva informantene forteller om hvordan de erfarte det første bildet som mer frivillig enn de neste bildene, kan vi se på frivillig en prosess. Hvor følelsen av frivillighet kan endres og snu, slik at det ikke oppleves frivillig. De tre andre informantene beskriver også graden av frivillighet ved at de opplevde at de hadde et tillitsbånd til den de sendte intime bilder til eller utforsket med. Informant 3 forteller:

Det var på en måte frivillig, men med en liten bismak. Så da det sluttet å på en måte være frivillig, og da jeg sluttet å syns det var litt okey var der bildene på en måte begynte å spre seg til folk jeg ikke hadde sagt ja til kunne se de bildene. Og det er der jeg vil si den grensen gikk. (Informant 3)

Informant 3 forklarer her at hun opplevde det som frivillig å bli tatt bilde av, det var spennende og *gøy*. Bildene ble tatt med hennes kamera og hun valgte selv å sende bildene videre til vedkommende som hadde tatt bildene av henne. Selv om hun oppfattet det å bli fotografert som *gøy* og spennende, forklarer hun at det lå en liten bismak bak det. Bismaken oppsto på grunn av årsaken til hvorfor hun valgte å bli tatt bilde av, og at hun selv ikke kjente sine egne grenser. Der informant 3 peker på at det ikke lenger var frivillig, og at hennes grenser ikke ble respektert var når vedkommende som hadde tatt og fått bildene, delte og spredt disse videre på nett med fullt navn uten hennes samtykke. Hun opplevde dette som en klar grense på at det ikke lenger var frivillig og at tilliten hun hadde til vedkommende ble brutt. Informant 5 forteller om hennes opplevelse av frivillighet slik:

Jeg vil jo si at jeg hadde en grad av frivillighet, men jeg husker jo at i andre tilfeller at han på en måte prøvde å presse deg til å gjøre ting som du egentlig ikke var

komfortabel med (...) Jeg vil jo si det var frivillig det som skjedde ... men absolutt ikke frivillig å bli tatt video av det. (Informant 5)

Informant 5 eksperimenterte på videosamtaler hvilket hun opplevde som frivillig. Disse videosamtalene forgikk over en periode og i likhet med de andre jentene hadde hun utviklet tillit til gutten hun utforsket på kamera sammen med. I sitatet over forklarer hun at hennes frivillighet ble overskredet når vedkommende forlangte mer enn det hun var komfortabel med. Hun ønsket etter hvert ikke å være en del av disse samtalene, og avsluttet kontakten. Hun følte at tilliten hun hadde til vedkommende var brutt. Hun forteller også at flere år senere ble det funnet bilder og videoopptak av disse videosamtalene, som ble tatt i skjul og uten informantens samtykke. Videre beskriver Informant 5 sin egen grense på denne måten:

Jeg følte ofte at jeg hadde en hensikt med å bare vise overkropp for eksempel, så ofte så var jo på en måte ... ja, det var bra i starten. Også ble det på en måte; kan du vise mer, fordi da var ikke det bra nok. (Informant 5)

Informant 5 forteller her at grensen hennes lå i hvor mye kropp som ble vist på videosamtalene, og at grensen hennes ikke ble respektert når vedkommende hun snakket med ønsket mer enn det hun var komfortabel med. Hun spesifiserer at hun ikke opplevde det som tvang, men mer som manipulasjon.

Informant 2 forteller at det å ta bildene, sende bildene, samt det at mottakeren av bildene sendte de videre til en annen var frivillig. Hvor hun forteller at det ikke var frivillig lenger, var i likhet med informant 3 når bildene ble delt og spredt videre uten informantens samtykke. Informant 2 forteller videre at hennes grense lå på hva hun selv ønsket å gjøre, «hvis jeg ikke hadde lyst til det, gjorde jeg det ikke». Hun forteller at hun kun sendte bilder hvis det følte bra for henne og at det skulle være *gøy*. På den andre siden nevner informant 2 at hun noen ganger overskred sin egen grense, dette var når hun ønsket noe i retur, og tenkte at mottakeren ville likte det hun sendte. Hun forklarer også at hun noen ganger ikke klarte å kommunisere sine egne grenser, og hun sendte bilder der hun egentlig ikke hadde lyst. Men hun forteller at selv om hun gikk over sin egne grense på hva hun så på som frivillig,

opplevde hun det fortsatt ikke som ufrivillig. Det er tenkelig at hun kanskje ikke gikk over grensen, men heller flyttet på den for å selv få noe positivt i retur.

5.3.2 Følelser og reaksjoner når informantene erfarte at det ikke lenger var frivillig

Under intervjuene forteller informantene om forskjellige følelsene og reaksjonene de opplevde rundt det at bildet eller bildene deres ble spredt. Tre av informantene har kjennskap til at deres bilder ble delt videre, mens de to andre informantene vet ikke om deres bilder har blitt delt eller spredt videre.

Informant 3 forteller at hun ikke vet antall personer som har sett eller har bildene, eller hvor på nettet bildene er å finne. Det hun vet er at bildene er delt og florerer på mange private forum, pornosider og andre steder på internett. Hun beskriver følelsene og reaksjonene hennes når bildene ble spredt uten samtykke slik:

Jeg fikk jo helt panikk når jeg først skjønnte at dette hadde tatt litt av og bare akkurat som at alt blodet bare frøys i meg og jeg begynte å gråte og ble livredd (Informant 3).

Da hun fant ut at bildene hadde blitt delt uten samtykke kjent hun på en panikk og ble livredd. Informant 2 forteller at hun har kjennskap til hvem som spredte bildene, og i likhet med informant 3 vet hun ikke omfanget av hvor mange som har, eller har sett bildene. Det hun vet er at når bildene ble spredt var det personer fra tre ulike skoler i området som fortalte at de hadde sett eller hørt om bildene. Informant 2 forteller videre:

Jeg vet jo at jeg var rimelig sint på han som delte det, og litt mer sånn oppgitt, at jeg var litt der, vi var jo venner i etterkant, det var jo ikke sånn at jeg frøys han helt ut. (...) Jeg var mye flau mest, at hvor kleint på en måte, at det var mer det. Men jeg kan ikke huske at jeg stresset masse med det og tenkte masse, gruet meg ikke til å gå på skolen, det var ingenting sånn. (Informant 2)

Informant 2 opplevde ikke i noen særlig grad negative konsekvenser av at intime bilder var blitt spredt. Hun forteller at hun tror at det kanskje kunne ha fått negative konsekvenser for

henne i større grad hvis det hadde vært noen som hang henne ut eller at det ble en mobbesituasjon ut av at bildene var spredt.

Informant 4 forteller at når «gutten» hun snakket med delte bildene av henne til en annen ukjent mann, ble hun *kjempestresset* og fikk et panikkanfall. Hun trodde at livet var over, fordi hun var *kjemperedd* for at bildene skulle spres enda mer videre, og følelsene hun satt igjen med var:

Vond, ekkel, jeg fikk følte meg dritekkel og tenkte æsj, hva er det jeg har gjort med meg selv (Informant 4).

Informant 4 beskriver sine vonde følelser da hun fant ut at bildene hadde blitt delt til en annen uten samtykke. Hun klandret seg selv for at bildene ble delt videre. Hun var stygg mot seg selv og turte ikke å søke hjelp, fordi hun var redd for å bli avvist og at hjelpen skulle klandre henne like mye som hun klandret seg selv. Både informant 3 og 4 forteller at de isolerte seg fra jevnaldrende, og ville helst være alene når de fant ut av at bildene var delt videre uten deres samtykke.

Informant 1 og 5 forteller at de ikke vet om bildene er delt eller spredt videre. Begge forklarer at det er en usikkerhet og en frykt rundt mulighetene for at bildene har blitt delt videre. Begge informantene forteller at denne usikkerheten og frykten av at bildene kan ha blitt delt videre er noe som har fått negative konsekvenser for dem den dag i dag.

Oppsummert kan informantenes opplevelser av frivillighet og grad av frivillighet beskrives som en kompleks prosess. Utviklingen i denne prosessen dreide seg om informantenes egne grenser og tilliten de trodde de hadde til mottakeren av de intime bildene.

5.4 Konsekvensene av bildedeling og utforskning

Informantene forteller om forskjellige konsekvenser bildedeling har fått for dem. Noen av informantene uttrykker at de fikk flere negative konsekvenser enn det andre gjorde. Det er

interessant at informantene som har hatt sammenlignbare opplevelser, sitter igjen med ulike reaksjoner og negative konsekvenser. Dette drøftes i kapittel seks.

5.4.1 Tenkte informantene på konsekvenser?

Informantene ble spurt om de hadde tenkte på eventuelle konsekvenser ved det å sende intime bilde av seg selv, eller å utforske seksuelt på kamera i det øyeblikket de gjorde det.

Informant 1 forteller:

Jeg tenkte jo liksom ikke at dette var noe som kunne bli brukt videre. (...) Den konsekvenstenkninga den er jo ikke grunnlagt enda i den forstand om at det var en logisk tankegang. Men jeg kjente jo at det ikke var riktig, det visste jeg jo, og jeg følte at det var veldig ukomfortabelt. (Informant 1)

Informant 1 forteller at hun ikke trodde at bildene som ble sendt kunne bli brukt videre, og at hun ikke tenkte på konsekvensene det kunne få. Informant 3 forteller i likhet med informant 1 at hun heller ikke tenkte over eventuelle konsekvenser, og tenkte at «vi hadde det gøy liksom og at det var morsomt». Både informant 2 og 3 forteller at de ikke tenkte at bildene kunne spres som en konsekvens av bildedelingen, fordi de begge kjente vedkommende som mottok bildene godt.

Informant 4 forteller at hun var redd for at hun hadde gjort noe ulovlig når hun sende et intimt bilde av seg selv til en ukjent på nettet. Hun gikk også rundt med en frykt for at bildene skulle spres. Mens informant 5 i motsetning til de andre informantene fortalte at hun tenkte på eventuelle konsekvenser utforskningen på nett kunne ha. Hun ønsket at utforskningen skulle skje over videosamtaler og ikke som bilder. Dette opplevde hun som tryggest. Hun tenkte det var mindre mulighet for at noe skulle gå «galt», som for eksempel at bildene skulle lagres og spres. Hun tenkte også på at hun ikke ønsket at ansikt og underkroppen skulle kunne assosieres.

5.4.2 Anmeldelser og rettssaker

Flere av informantene var i kontakt med politiet vedrørende erfaringene de hadde med at intime bilder ble tatt, sendt eller spredt. Da informant 1, 4 og 5 var over 18 år, var de i retten hvor de var delaktige i tre ulike saker, med ulike overgripere. Jentene fant ut at de ikke var alene med å ha opplevd ufrivillig deling eller spredning av intime bilder. Informantene forteller at det kunne være mellom 20 til 100 andre jenter i deres saker som hadde blitt utsatt for det samme. Informantene forteller om hvordan de opplevde det å anmelde hendelsene de ble utsatt for, samt deres opplevelser under og etter rettssakene.

Informant 1 og 3 forteller at de tok kontakt med politiet når de opplevd trusler og hadde fått bildene sine delt uten samtykke. Informant 1 fikk anmeldt saken til politiet, men på dette tidspunktet var det ingen måter å spore vedkommende informant hadde sendt bildene til, og saken ble henlagt. Når informant 3 tok kontakt med politiet fikk hun beskjed om at det ikke var noe de kunne gjøre, og de anmeldte heller ikke vedkommende som hadde delt bildene av henne uten samtykke. Informant 4 og 5 anmeldte ikke det de hadde vært utsatt for. Informant 4 forteller at hun var redd for å ta kontakt for å få hjelp og til å anmelde at bildene hadde blitt delt videre. Informant 5 trodde i mange år at hun hadde hatt frivillig videosamtaler med en gutt på nett. Både informant 4 og 5 ble kontaktet av politiet hvor det hadde blitt funnet intime bilder av informant 4, og intime bilder og videoer av informant 5 hos to forskjellige eldre menn. Informant 1 ble også flere år senere kontaktet av politiet ved at de også her hadde funnet intime bilder av henne og flere andre jenter hos en eldre mann.

Informant 1 forteller at hun utviklet sosial angst etter at hennes sak ble tatt opp, og at hun fant ut at vedkommende hun hadde sendt bilder til var en bekjent. Hun forteller at rettssakene var krevende, og hun stresset mye. Dette medførte at hun hadde mye migrene i perioden rettssaken pågikk, som påvirket skolegangen hennes.

Informant 4 forteller også at rettssaken var tung, og at hun opplevde flashbacks av hendelsene og at hun under rettssaken kjente igjen på den frykten hun hadde da bildene ble delt. Informant 4 forteller at:

Når de sa at nå er rettssaken gjort, han får de og de fengselsstraffene og sånt, da fikk jeg sånn alt jeg hadde opplevd gjennom årene bare forsvant (Informant 4).

Her forteller informant 4 at hun var veldig redd frem til vedkommende som hadde truet og spredt bildene hennes fikk straffen, og at hun opplevde dette som en stor lettelse. Informant 5 forteller i likhet med de andre informantene at rettssaken var svært tung og tøff. Hun følte seg både fysisk og psykisk nedbrutt og svært sårbar under rettssaken. Hun forteller også at hun utviklet sosial angst hvor rettssaken og det bildebaserte overgrepet var en av faktorene.

5.4.3 Konsekvenser erfart som voksen

Informantene forteller også at opplevelsene med intime bilder som har blitt tatt, sendt eller spredt hadde negative konsekvenser på dem en stund etter, og noen av informantene erfarer fortsatt negative konsekvenser den dag i dag. Det er variasjoner i de negative konsekvensene informantene opplevde, og opplever.

Informant 1 forteller at vedkommende som presset og truet henne var en bekjent. Hun har derfor i ettertid prøvd å unngå kommunen mannen bor i, som er nabokommunen hun selv lenge bodde i. Hun forteller også at hun går rundt med en redsel for at vedkommende skal oppsøke henne og hennes familie. Informant 1 og 3 forteller begge at den uvissheten og usikkerheten om bildene har blitt delt videre, er noe som fortsatt har negative konsekvenser for dem.

Informant 4 forteller at hun sliter med dårlig selvbilde, og kjenner på en følelse av skam for det som har skjedd. I likhet med informant 4 forteller informant 5 at også hun kjenner på følelsen av skam, og at hun har vært svært usikker på seg selv. Hun forteller at hun egentlig bare vil glemme det som hadde skjedd, men at når man får vite at man er en fornærmede i en sak må man bare kjenne på skammen. Informant 3 forklarer:

Det påvirker meg enda, fordi jeg fortsatt får meldinger fra folk som finner meg på nett. Så det er veldig sånn den følelsen at; skal det aldri ta slutt? (Informant 3)

Informant 3 forteller at hendelsene har hatt negative konsekvenser for henne over lengre tid, og påvirker henne i høyeste grad i dag. Hun mottar fortsatt meldinger av personer som har sett bildene av henne, som ble tatt og spredt da hun var barn. Personene som sender henne meldinger truer ofte med å spre bildene videre hvis hun ikke sender nye bilder. Hun trekker også frem at hun opplever det ubehagelig å møte nye mennesker, fordi hun er redd for at de har sett bildene av henne. Hun tenker også mye på at de på jobben kan komme over bildene eller at eventuelt nye arbeidsgivere skal finne bildene som florerer på nettet når navnet hennes søkes opp.

I motsetning til de andre informantene forteller informant 2 at det å sende bildene og det at bildene av henne ble delt videre uten hennes samtykke, egentlig ikke er noe som har fått negative konsekvenser for henne i voksen alder. Hun forteller at hun er litt flau over at de intime bildene ble spredt, og at hun er litt mer varsom for hvem hun sender bilder til. Videre forteller informant 2:

Jeg tenkte at dette ikke har preget meg, men når jeg fikk melding av *navn* om det var noe jeg kunne tenke med å være med på, og da ut av nowhere, midt i hverdagen. (...) Kjente at hjertet bare synker litt og bare oj, også får du litt den panikkfølelsen, at det er noe du blir minnet på når det egentlig er noe du er ferdig med. (...) du får liksom en påminnelse på at når det først har skjedd så er det kanskje ikke ute av verden, folk husker det jo ... (Informant 2)

Informant 2 gjør seg noen tanker i slutten av intervjuet om følelser og reaksjoner hun tidligere ikke har kjent på. Hun reflekterer over at hun under intervjuet kjente på at hendelsene med at de intime bildene ble delt videre, er noe som har hatt negative konsekvenser på henne. Disse konsekvensene har du ikke reflektert over før under intervjuet.

5.5 Erfaringer med å få hjelp

Hvordan informantene søkte hjelp både som barn og som voksen er viktig å innhente kunnskap om for å tilrettelegge hjelp og for å ivareta barn og unge som utsettes for

bildebaserede overgrep på nett. Jeg ønsket å høre hvordan informantene skulle ønske at noen hjalp dem. Informantene opplevde de negative erfaringene med det at intime bilder ble tatt, sendt eller spredt forskjellige, som hadde påført dem ulike negative konsekvenser. De søkte derfor veldig variert hjelp og de forteller også om ulike måter de skulle ønske at de fikk hjelp da de sto i situasjonen som barn. Aldersspennet på informantene kan ha innflytelse på hva de hadde lært om nettvett på skolen og hvilke profesjonelle som var tilgjengelig.

5.5.1 Hjelpen som barn

Informant 1 forteller:

Jeg tok med pappa inn på badet og bare ga han telefonen, og da var det gjort. Jeg var ikke alene lenger (Informant 1).

Informant 1 valgte å søke hjelp hos en foresatt da hun opplevde at vedkommende hun snakket med ikke ble fornøyd med bildene hun hadde sendt, og når vedkommende ble styggere og mer truende i språkbruken. Informant 3 søkte i likhet med informant 1 hjelp hos en foresatt om det hun hadde blitt utsatt for og fant stor trøst i det.

Som tidligere beskrevet tok både informant 1 og 3 kontakt med politiet når de hadde fortalt de rundt seg om hva de hadde vært utsatt for. Informant 3 tok også kontakt med nettstedet slettmeg.no, som er en gratis råd- og veiledningstjeneste for de som føler seg krenket på nett (slettmeg.no, u.å). De hadde heller ingen mulighet til å hjelpe henne fordi materialet hadde spredt seg på for mange nettsider. Informant 3 tok kontakt med en psykolog, men følte ikke at dette hjalp. Dette begrunner hun i erfaringen med å miste tillit til mennesker og spesielt menn, hvilket psykologen var.

Informant 4 søkte trøst og råd hos venninner. Hun turte ikke å fortelle det hun hadde vært utsatt for til en foresatt før politiet tok kontakt. Da hun fant ut at bildene hadde blitt spredt fortalte hun det til en venninne, som nylig hadde opplevd det samme. Informanten hadde fått mye hjelp av denne venninnen, men forteller at hun skulle virkelig ønsket at hun hadde søkt profesjonell hjelp.

Informant 2 følte ikke at det var noe som fikk negative konsekvenser for henne og søkte derfor ikke hjelp. Men hun var i samtale med politiet og en psykolog på helsestasjonen for en hendelse som hadde skjedd i sammenheng med at bildene ble sendt og spredt.

Informanten forteller at hun skulle ønske at de fokuserte mer på hvorfor man sender intime bilder av seg selv. Mens informant 5 i motsetning til de andre informantene viste ikke at hun var utsatt for et bildebasert overgrep som barn, og opplevde ikke utforskningen foran kamera som problematisk, og søkte dermed ikke noe hjelp.

5.5.2 Hjelpen som voksen

Informant 1 forteller at hun ikke søkte hjelp da den sosiale angsten sto på som verst, men at da hun ble voksen og da vedkommende som hadde truet henne skulle ut av fengsel søkte hun hjelp hos psykolog. Hun begynte å kjenne på de samme følelsene som hun hadde under rettssaken og hun ønsket å forberede seg, og snakke om følelsene hun kjente på for å håndtere angsten. Men psykologen mente at hun var for flink til å snakke om det bildebaserte overgrepet og at informanten selv hadde med seg gode verktøy for å håndtere følelsene. Psykologen så ikke noen hensikt å fortsette, til tross for at informanten selv ønsket det.

Informant 4 og 5 fortelle også at de oppsøkte psykolog under rettssakene. Informant 4 forteller at det hjalp litt å få snakket med noe, og at hun også prøvde å oppsøke helsesykepleier på skolen, men at hun ikke fikk noe hjelp der. Informant 5 forteller at hun fikk anbefalt av advokaten sin å gå til legen for å søke psykologhjelp, men legen mente at hun ikke var «syk nok», og fikk dermed ikke hjelpen hun ønsket. Hun forteller videre at hun senere søkte psykologhjelp og fikk en psykolog gjennom kommunens lavterskeltilbud, og hun opplevde at det hjalp en del. Hun forteller at advokaten var til god hjelp og en person hun kunne snakke godt med. Hun forteller videre at hun ikke fikk støtte hjemmefra, og at det føltes ekstra skamfullt.

Verken informant 2 eller 3 søkte hjelp som voksen. Informant 2 forteller at hun ikke har oppsøkt hjelp fordi hendelsen ikke har hatt negative konsekvenser for henne. Informant 3

følte heller ikke at hun har hatt behov for å søke hjelp for å spesifikt snakke om det bildebaserte overgrepet som voksen.

5.5.3 Hvordan skulle informantene ønske at noen hadde hjulpet?

Informantenes tanker om hvilken hjelp de gjerne skulle ha fått fra andre var et spørsmål under intervjuet.

Informant 1 forteller at hun skulle ønske at man på skolen lærte om de ulike konsekvensene deling av intime bilder av seg selv kunne ha. Hun forteller at hun skulle ønske at noen hadde lagt merke til atferdsendringene hennes, noe hun selv tror var synlig. Hun ønsket at flere personer som for eksempel miljøterapeut og helsesykepleier var mer tilgjengelig på skolen. Hun erfarte at det ikke var noen på skolen man kunne søke hjelp hos og snakke med om problemene man hadde eller kjente på. Hun uttrykker også at hun skulle ønske at hun måtte, eller i hvert fall ble tilbudt noen å snakke med da hun anmeldte det bildebaserte overgrepet, hun var ung og trengte noen som kunne stille de riktige spørsmålene. Samtidig forteller hun at hun skulle ønske det var mer åpenhet rundt hva som kan skje etter man har opplevd et bildebasert overgrep på nett, hvilke følelser og reaksjoner en kan forvente seg og eventuelle verktøy og strategier man kan bruke for å håndtere det.

Informant 3 forteller i likhet med informant 1 at åpenhet rundt seksualitet og det man har vært utsatt for kunne ha hjulpet henne en del, samtidig som at åpenhet rundt bildebasert overgrep og intime bilder kunne vært med på å gjøre fenomenene mindre skambelagt. Hun tror det kunne gjort håndteringen av nettovergrepet lettere. Informant 3 nevner også som informant 1 at hun skulle ønske man hadde lært strategier for å håndtere det man hadde vært utsatt for, som for eksempel ulike måter å tenke på og hvordan man kan gjøre det lettere å håndtere at disse bildene finnes. Informant 2, 3 og 5 uttrykker også at de skulle ønske de lærte om andre måter å få anerkjennelse og bekreftelse på enn å vise kroppen sin.

Informant 5 nevner i likhet med informant 1 at hun skulle ønske man fikk, eller hvert fall ble tilbudt noen å snakke med etter at man har anmeldt eller vært i et avhør. Hun forteller også at det bør være flere kommuner med lavterskeltilbud, i form av psykologer slik at det er

lettere å få raskt hjelp. Hun påpeker at hun tror det hadde hjulpet henne om legen hun snakket med hadde hørt på bekymringene hennes og sendt henne videre til en psykolog, og ikke avvist henne slik at hun måtte bære alle følelsene og reaksjonene alene. Å gjennomgå en krevende rettsak gjorde det også vanskelig for henne å skulle finne hjelp alene. Hun forteller at hun opplevde å ikke få støtte fra sine foresatte, og vektlegger at foresatte bør ha mer kunnskap om nettovergrep, slik at de letter kan hjelpe barn og unge, uten at det legges mer skam på den utsatte.

Informant 4 forteller at hun skulle ønske at vennene som sa de stilte opp for henne faktisk gjorde det. Hun nevner også at hun hadde trengte noen å snakke med slik at hun sluttet å klandre seg selv for det som hadde skjedd. Hun ønsket også at hun hadde klart å si fra til en foresatt tidligere slik at de kunne snakket sammen. Hun nevner i likhet med flere andre informanter at hun skulle ønske det var flere på skolen man kunne snakke med, som for eksempel en miljøterapeut. Hun forteller også at hun skulle ønske at helsesykepleieren hadde tatt hennes bekymringer på alvor og hjulpet henne når hun søkte hjelp.

Informant 2 forteller at hun skulle ønske at man snakket om hvorfor man sender bilder, hva motivasjonen bak bildene er og da lært om bekreftelsesbehovet. Hun løfter også frem at man burde lære hvordan man eventuelt sender et intimt bilde av seg selv trygt. Videre forteller informant 2:

Det er litt lik som seksualundervisningen i USA; ikke ligg for da dør du. At de har den, bare ikke gjør det. (...) Bare snakk litt mer om det. Det blir så svart-hvitt sånn på skolen (Informant 2).

Hun gir også uttrykk for, at det er for mye fokus på konsekvenser, og at undervisningen i Norge som handler om nettvett har med lite læring om hvorfor og hvordan. Informanten uttrykker at om noen hadde henvist seg til henne, hadde hun veldig gjerne snakket om det bildebaserte overgrepet da hun var yngre, men at hun i liten grad hadde oppsøkt hjelp selv. Hun forteller også at skolen og lærerne visste om bildedelingen, og hun skulle ønsket at dette faktisk var noe som ble tatt opp og pratet om.

6 Diskusjon av funn

Oppgavens problemstilling er; *Hvilke erfaringer har unge jenter med intime bilder som har blir tatt, sendt eller spredt uten samtykke og hvilke konsekvenser har dette fått for jentene?*

I dette kapittelet skal diskutere funnene fra intervjuene i lys av presentert teori i kapittel 2, med utgangspunkt i følgende hovedtemaer: motivasjon og frivillighet, konsekvenser, kompetanse og tverrfaglig samarbeid.

6.1 Motivasjon og frivillighet

Johansen et al. (2018, s. 1034) peker på at ufrivillig deling av intime bilder starter ofte med frivillig sending, og deretter blir bildene vist eller delt videre. I analysen av datamaterialet beskriver informantene nettopp dette. Informantene fortalte om ulike motivasjoner og årsaker til hvorfor de sendte intime bilder av seg selv eller utforsket på nett, samtidig som de forteller om opplevelsen av frivillighet og deres egne grenser.

Hvorfor de unge jentene jeg intervjuet sendte intime bilder av seg selv eller utforsker på nett hadde flere årsaker, og de var drevet av ulike motivasjoner. Tillit fremstår som en av begrunnelsene, uten at jentene var spesifikke på det som motivasjonen eller årsaken til at de sendte intime bilder eller utforsket seksuelt på nett. Tillit er en grunnleggende verdi i menneskers samhandling og er til stede når en skal utvikle og etablere nye relasjoner med nye mennesker med åpenhet og positive forventinger (Håkonsen, 2014, s.56). Som det fremkommer i analysen fortalte alle informantene, at de på det tidspunktet de sendte intime bildene av seg selv, eller utforsket på nett, var det til noen de trodde de visste hvem var og som de kunne stole på. Tre av informantene ble utsatt for det som kalles grooming, hvor voksne personer tar kontakt og kommuniserer med barn på nettet, med det mål å utnytte eller misbruke barn og unge seksuelt. «Groomeren» bearbeider og manipulerer barn og unge for å vinne tillit, og etter hvert presses og trues de til å gjøre ting som tilfredsstillende den voksnes ønsker og krav (Kvalheim, 2020, s. 6). Barn og unge er lette å manipulere, og groomerne vet akkurat hvordan de skal gjøre det (Kvalheim, 2020, s.45). Barn og unge som utsettes for grooming tenker nok ikke at personen de snakker med på nett og opparbeider et tillitsfullt forhold til skal bryte deres tillit og utsette de for bildebasert overgrep.

Barn og unge uttrykker at det å sende intime bilder er en måte å kommunisere på, og barn og unge bruker denne kommunikasjonen til å flørte og holde kontakt med venner (Davidson & Homb, 2017, s.35; Bufdir, 2021). Bergsjø et al. (2018, s. 30) hevder at det finnes en psykologisk forklaring på hvorfor barn og unge deler bilder av seg selv på nettet. Den psykologiske forklaringen handler om at mennesker har behov for å høre til og kjenne tilhørighet. Barn og unge kan søke etter denne tilhørigheten gjennom å dele bilder av seg selv, dette fordi de gjennom bildedeling mottar positiv respons (Bergsjø et al., 2018, s. 30: Aalen & Iversen, 2021, s. 43;56). Positiv respons, anerkjennelse og bekreftelse er menneskelige behov, og er en del av menneskets utvikling (Maslow, 1943 referert i Håkonsen, 2014). Flere av informantene fortalte at positiv responsen, anerkjennelse og bekreftelse var årsaken og motivasjonen til å sende intime bilder av seg selv, eller utforske på nett. Behovet for anerkjennelse og bekreftelse kan gjøre oss sårbare ved at vi utleverer oss til andre mennesker, og da kanskje på måter en selv ikke alltid opplever som innenfor våre egne grenser (Brunstad, 2005, s. 150). Informantene uttrykte at ønsket om å dekke disse behovene hadde bakgrunn i deres dårlige selvbilde. «Selvbildet er vår evaluering av oss selv på en positiv eller negativ måte» (Håkonsen, 2014, s. 184). Barn og unge som har negativt selvbilde av selv kan ofte søke etter tilhørighet og bekreftelse, og kan være villig til å gå langt for å oppnå denne bekreftelsen (Bjørndahl, 2017, s. 23). Flere av informantene uttrykte at det var frivillig å sende det første intime bilder av seg selv, og i starten av utforskningen på nett. Noen av informantene fortalte at de skulle ønske at behovet for bekreftelse og anerkjennelse ikke var hovedmotivasjonen til å sende bildene og utforske på nett. Bjørndahl (2017, s. 27) peker på at barn og unge som ikke har fått tilstrekkelig med omsorg, støtte, veiledning og oppfølging av foreldre eller av andre omsorgspersoner, har blitt sett på som sårbare i søken etter bekreftelse. Om dette er tilfelle hos mine informanter er vanskelig å si, men som det kommer frem i analysen fortalte flere av informantene at de skulle ønske at de hadde lært at det fantes andre måter å få bekreftelse og oppmerksomhet på. En av informantene mine forklarer at hun i voksen alder, forstod at en av grunnene til at hun utforsket seksuelt på kamera, var fordi hun opplevde det å få bekreftelse og anerkjennelse for kroppen sin, som en *usunn* avhengighet. Brunstads (2005, s. 150) forklaring om lengsel etter bekreftelse kan støtte opp funnene i datamaterialet. Det er et dyptliggende menneskelig behov å søke etter andres oppfattelser og vurderinger av hvem vi

er, og hva vi gjør. Den positive responsen informantene fikk kan være en forklaring på kontakten de fortsatte å ha med vedkommende som de sendte bilder og utforsket med, på tross av at informantene opplevde at deres grenser ikke ble respektert. En av informantene fortalte at hun noen ganger sendte intime bilder av seg selv, fordi hun ikke ville si nei, fordi hun var redd for å ødelegge den gode stemningen mellom henne og vedkommende hun snakket med. Flere av informantene uttrykte at de var usikre på hvor deres egne grenser mellom frivillighet og ufrivillighet gikk. I Oslo politidistrikt sin redegjørelse for at seksuelle forventninger kan ha en uklar grense løftes det frem:

De seksualiserte forventningene som unge dels opplevde fra andre, dels har til seg selv, gir uklare grenser på hvor et overgrep begynner og hvor det slutter. Spørsmålet om frivillighet i fotografering og filming blir vanskelig når grensen ikke settes i forkant som 'samtykke', men i etterkant idet erfaringene blir for mye for den enkelte. (Sætre, Hofseth & Kjenn, 2018, s. 62 referert i Kripos, 2019, s. 44)

Brunstad (2005, s. 150) viser til at det ofte pågår en indre kamp om andres anerkjennelse og oppmerksomhet, og barn og unge er ofte villige til å strekke seg langt for å få andres anerkjennelse. Unge jenter kan tenke at det forventes at de skal sende seksuelle bilder av seg selv, selv om de egentlig ikke vil. Dette fordi de føler at de ikke vil bli likt av andre med mindre de velger å representere seg selv gjennom seksualitet (Henry et al., 2020, s. 127).

Motivasjonen for å ivareta selvbildet vårt vil være meningsbærende for den enkelte, selv om omgivelsen kan ha vansker med å se eller akseptere disse motivene (Håkonsen, 2014, s. 93). Det gis ulike forklaringer på hvorfor man handler som man gjør, og noen teorier innen motivasjonsteorien vektlegger tilstander i kroppen vår, mens noen fokuserer på tankeprosessene, og andre legger vekt på det sosiale miljøet. Men et av de viktigste motivene for handlingene våre er følelser (Håkonsen, 2014, s. 89). I analysen blir følelser omkring spenning, forelskelse, redsel, skam og skyld diskutert av informantene. Håkonsen (2014, s. 90) peker på at de fleste mennesker søker spenning. Hvilke spenningsnivå som er optimalt, varierer fra person til person. Informantene beskrev en opplevelse av spenning på ulike måter når det kom til å sende bilde, bli tatt bilde av eller utforske seksuelt på nett. Spenningen flere av informantene beskrev, handlet om det å utforske seksuelt og flørte med

vedkommende de snakket med på nettet. Det å prøve ut sin seksualitet kan være et eksempel på atferd som innebærer å oppsøke spenning. Motivasjonen for denne utforskningen kan dels være for spenningen, dels være nysgjerrighet, eller det kan være uttrykk for sosiale faktorer som å finne sin plass i en gruppe (Håkonsen, 2014, s. 90). Informantene uttrykte at denne spenningen omkring bildedelingen og utforskningen hang sammen med opplevelsen av frivillighet. Videre forteller informantene at i det bildene ble delt av andre, spredt videre eller at det ble tatt bilder av dem uten deres samtykke, erfarte de ikke interaksjonen med vedkommende som frivillig lenger. De opplevde at deres grenser ikke ble respektert. Frivillig deling av intime bilder er i utgangspunktet ikke problematisk, men i det øyeblikket bildene deles uten samtykke, har det skjedd et lovbrudd og en seksuell krenkelse (Frøyland et al., 2021, s. 61).

Noen av informantene fortalte at de hadde en klar grense for hvor bildedelingen og utforskningen sluttet å være frivillig. Hvor redsel både var en av årsakene til hvorfor to av jentene sendte intime bilder av seg selv, og til hvorfor informantene ikke lenger opplevde interaksjonen som frivillig. Informantene fortalte at redselen hadde opphav i at vedkommende de snakket med på nett begynte å true og presse dem til å sende flere bilder. Aanerød og Mossige (2018, s. 21) forklarer at vedvarende frykt for at intime bilder kan bli spredt kan være en betydelig stressfaktor for den som utsettes for bildebasert overgrep på nett. Det å miste kontrollen og føle avmakt i noe som oppleves svært intimt kan påvirke den psykiske helsen for den utsatte. Det å bli presset og truet var en klar grense hos informantene på at bildedelingen ikke lenger var frivillig. Men informantene forteller at selv om de hadde en klar grense ble denne overskredet ved at redselen for hva som kunne skje hvis de ikke sendte flere bilder var styrende for deres handlinger. Utpressing og trusler overfor barn via nett er en måte overgripere ofte bruker for å få tilgang på nytt materiale (Aanerød & Mossige, 2018, s. 55). Trusler om at et bilde skal spres kan føre til at barn og unge deler enda flere bilder av seg selv eller blir utsatt for grovere krenkelser og overgrep (Berggrav, 2018, s. 8). Håkonsen (2014, s. 277) peker på at avmaktsfølelse ses gjerne når mennesker står ovenfor en truende opplevelse, og opplevelsen av avmaktsfølelse kan påvirke selvbildet negativt. En av jentene fortalte at hun opplevde at truslene og presset, ga henne en følelse av avmakt og at hun fikk frarøvet sin frihet. Maktutøvelse foregår ofte der en person bruker sin posisjon hvor de har etablert tillit. Maktovergriperen unytter

vedkomnes sårbarhet i relasjonen for å oppnå noe, i dette tilfelle tilfredstillelse av seksuelle ønsker og krav. Den sårbare kan oppleve å føle seg udefinert, at deres ønsker og behov ikke tas til etterretning (Sletteland & Helseth, 2018, s. 30;136; Kvalheim, 2020, s. 6). Bruken av utpressing og trusler har stort skadepotensiale på barn og unge, da de som oftest ikke vet hvem overgriperen er. For barnet vil det være uforutsigbart når de eventuelt kan bli presset på nytt (Aanerød & Mossige, 2018, s. 55). I motsetning til informantene som følte seg presset og truet uttrykte en av informanter at hun opplevde at mannen på den andre siden av skjermen, som ønsket at hun skulle utforske seksuelt på kamera med han, manipulerte henne til å gjøre og vise ting hun ikke ønsket. Manipulasjon som jeg har vist til tidligere handler ofte om å spille på barnets nysgjerrighet, og dermed får de til å dele intime bilder eller utforske på seksuelt på nett (Bergsjø et al., 2018, s. 95). Denne manipuleringen fikk informanten til å fortsette å utforske på nett, og da på premisser hun selv ikke ønsket.

Videre kan vi se på hvordan informantene fortalte om sine erfaringer med hva som var frivillig og hva som ikke var frivillig, opp mot Stefansen og Solstad sin forskning om unges festovergrepserfaringer. Forskningen til Stefansen og Solstad, utforsker i likhet med min forskning, den utsattes delaktighet, og den utsattes syn på eller interesse for overgriperen. Stefansen og Solstad (2021, s. 237) skiller mellom begrepene tillatende og tvingende omstendigheter. Disse begrepene er relevante for å forstå hvordan utsatte for seksuelle overgrep snakker om sine erfaringer. Videre peker Stefansen og Solstad (2021, s. 249) på at utsatte for seksuelle overgrep forholder seg til to spørsmål når de formidler hva de har erfart. På den ene siden forteller de om hva de selv gjorde når overgrepet pågikk. På den andre siden hvilke interesse de hadde i den som begikk overgrepet, og den sosiale situasjonen overgrepet pågikk i. Ser vi disse to spørsmålene opp mot funnene i min analyse, kan vi se kompleksiteten og prosessen som foreligger mellom frivillighet og ufrivillighet. Hvor informantene på den ene siden forteller at de ikke opplevde bildedelingen som frivillig, samtidig som de også forteller at de syns det var spennende, gøy og flørtende. I tidligere forskning har vi sett at Stefansen og Solstad (2021) peker på fire hovedtyper festovergrep. Ved å se sammenhengen mellom hvordan utsatte for festovergrep forklarer sine erfaringer, opp mot utsatte for bildebasert overgrep forklarer sine erfaringer kan vi i denne oppgaven se på «forledet av situasjonen/effervesens». Denne typen er karakterisert ved at den utsatte på sett og vis forledes av situasjonen, og er i utgangspunktet delaktig og interessert. Den

seksuelle situasjonen den utsatte har sett for seg, utspiller seg på en måte hun selv ikke ønsket. Den utsatte går fra en følelse av kontroll, til å miste kontroll over det som skjer (Stefansen & Solstad, 2021, s. 245). Stefansen og Solstad (2021, s. 245) peker på, som mine informanter også gjorde, at «hun *var* med, og *hadde* det *gøy*, før det *snudde*». En av jentene i Stefansen og Solstad (2021) sin forskning, forteller om sin opplevelse hvor hun var forledet av situasjonen, og hun forteller at interessen for seksuell delaktig hang sammen med et sterkt driv mot å bli anerkjent og få bekreftelse. Anerkjennelse og bekreftelse var også mange av mine informanternes motivasjon og årsak til å sende intime bilder av seg selv, og utforske på nett. Stefansen og Solstad (2021, s. 247) peker på at av de fire typene festovergrep, fremstår effervesens mest kaotisk og uoversiktlig. Dette ved at den utsatte strever med å forstå sin egen rolle og overgriperens rolle i det hele, og hendelsen er ofte åpen for refortolkning. Jeg tenker at med Stefansen og Solstad sin forskning om festovergrep, og opp mot mine funn om bildebasert overgrep, er det viktig å vektlegge at selv om en er delaktig og interessert, kan det komme til et punkt hvor dette snur, og den utsatte mister kontroll over det som skjer og det som var frivillig deltakelse, kan utvikles til å bli et overgrep. Det kan også tenkes at barn og unge som utsettes for bildebasert overgrep der de selv viste interesse og var delaktige, er redde for å fortelle at de på et punkt opplevde det frivillig, fordi de er redde for å ikke bli tatt på alvor. Utsatte for bildebasert overgrep får ofre skylden for overgrepet, fordi de selv har tatt eller sendt intime bilder av seg selv (Henry, et al. 2022, s. 103).

Trekker man linjer mellom teori om voldtekt og bildebasert overgrep, kan en se at mange kvinner ikke definerer offeropplevelsen som voldtekt, selv om de har vært utsatt for et overgrep som faller innenfor vanlig definisjon av voldtekt (Stefansen & Smette, 2006, s. 34). Stefansen og Smette (2006, s. 51) peker på at kvinnene i deres forskning ikke definerte overgrepet som voldtekt, fordi det skjedde i en relasjon hvor frivillig seksuell omgang ikke var utenkelig. Videre viser de til at definisjonsprosessen av hva kvinner regner som voldtekt er nyttet til den sosiale sammenhengen kvinnen befinner seg i (Johnson & Sigler, 1997, referert i Stefansen & Smette, 2006, s. 36). Erkjennelsen av at man har vært utsatt for en voldtekt kan komme lenge etter at overgrepet har skjedd (Bergen, 1996, referert i Stefansen & Smette, 2006, s. 37). En av mine informanter uttrykte at hun i utgangspunktet ikke opplevde det at bildene ble spredt videre var et bildebasert overgrep, fordi hun selv sendte

bilder til en hun var forelsket og flørtet med. Samtidig sa hun ja til at bilde kunne sendes videre til en person. Men at når hun snakket om det hun hadde vært utsatt for under intervjuet, opplevde hun at bildedelingen og spredningen av bildene var noe som hadde fått negative konsekvenser på henne, og at hennes grenser vedrørende bildedelingen ikke ble respektert.

I analysen og diskusjonen av funn løftes det frem flere årsaker til motivasjonen og årsakene til hvorfor disse fem unge jentene valgte å sende intime bilder av seg selv, eller utforske seksuelt på nett. Disse årsakene er komplekse. Årsakene og motivasjonene knyttets opp til spenning, flørting og nysgjerrighet, samtidig som frykt og redsel er begrunnelsen for noen. Et grunnledende behov om å bli sett og få bekreftelse er gjennomgående for informantene. Videre kan vi se at frivillighet, hvor grensen for frivillighet går og hvilke grenser informantene hadde er perspektiver som viser kompleksitet. Frivilligheten må forstås som en prosess, i lys av at informantene i starten av de innledende samtalene og bildedelingen beskriver det som frivillig, før de på ulike måter opplevde at deres grenser ikke ble respektert og at det ikke lenger var frivillig.

6.2 Konsekvenser, kompetanse og tverrfaglig samarbeid

Det kan tenkes at motivasjonen og årsaken til hvorfor informantene sendte intime bilder av seg selv og utforsket på nett, samt hvordan informantene erfarte frivilligheten rundt at intime bilder ble tatt, sendt og spredt kan ha betydning for hvilke konsekvenser erfaringene fikk for dem, og hvilken hjelp informantene ønsket og fikk.

Det kommer frem i analysen at flere av informantene ikke tenkte på konsekvenser da de valgte å sende intime bilde av seg selv eller utforske seksuelt på nett. Valg fører ofte til handlinger, og når en gjør valg eller tar beslutninger gjøres disse ut fra mer underliggende motiver og på et mer ubevisst plan (Håkonsen, 2014, s. 159). Når man står ovenfor en situasjon hvor man må ta en beslutning, vil vurderingene bli påvirket av hvor lett man klarer å bringe mulige løsninger og tanker frem i bevisstheten. Noen av tankene og løsningene kommer lettere frem enn andre, og man vil dermed lettere overvurdere betydningen av disse, og det vil også være flere ulike faktorer som bestemmer hvor tilgjengelig visse tanker

er i bevisstheten vår (Håkonsen, 2014, s. 160). Vi kan se Piagets siste stadiet for barnets kognitive ferdigheter og kognitiv utvikling mot informantenes evne til å tenke på eventuelle konsekvenser ved det å sende intime bilder av seg selv og utforske seksuelt på nett. Den kognitive utviklingen handler om den mentale prosessen som omfatter det å tenke. Det siste stadiet som Piaget kalte det formaloperasjonelt stadium, er fra 12-15 år. Med bakgrunn i Piagets utviklingsteori var jentene i liten grad modne for å forstå hvilke konsekvenser deres handlinger ved å sende intime bilder av seg selv, eller utforske seksuelt kunne få (Håkonsen, 2014, s. 53;55). Vi kan også se barn og unges konsekvenstenkning gjennom den biologiske forklaringen på hvorfor barn og unge deler bilder av seg selv på nett. Hvor Bergsjø et al. (2018, s. 30) peker på at hormonet dopamin utløses ved lystbetonet aktivitet og oxytocin ved positive tilbakemeldinger. Det er nærliggende å tenke at det å utforske seksuelt på nett er en aktivitet som kan utløse dopamin, og det å få anerkjennelser og positive tilbakemeldinger på kropp og handlinger kan være med å utløse oxytocin. Når en får behagelig oppmerksomhet, og kroppen utløser dopamin og oxytocin, kan en føle at man nesten blir litt dopet ned, og denne indre kjemien kan gjøre barn og unge mindre kritisk (Kühle-Hansen, referert i Berggrav, 2018, s. 16).

På den andre siden kan vi se på tidligere forskning at barn og unge ofte gjør en risikovurdering hvor de veier positive og negative konsekvenser opp mot hverandre før de sender et intimt bilde av seg selv (Davidson & Homb, 2017, s. 30;32). Lægland (2016, s. 41) sin forskning på nettvett blant unge jenter viser at alle som deltok i forskningen visste at det kunne foreligge konsekvenser ved å sende intime bilder av seg selv. De fleste av mine informanter fortalte at de ikke tenkte på konsekvenser, men de aller fleste visste om eventuelle konsekvenser det å sende et intimt bilde av seg selv, eller å utforske seksuelt foran kameraet kunne ha. Konsekvensene informantene nevner handler om mer «fysiske» konsekvenser, enn de eventuelle psykiske konsekvensene som følge av bildedeling og utforskning. De fysiske konsekvensene informantene nevner er at bilde kan bli spredt, at det er eller kan være ulovlig å sende bilde av seg selv til andre og at bildene kan lagres. Kunnskap om konsekvenser av at intime bilder ble tatt, sendt og spredt er viktig for å bevisstgjøre barn og unge når de kommuniserer på digitale medier. I tillegg til de fysiske konsekvensene informantene har trukket frem i intervjuene, preger også de psykiske konsekvensene

informantene fortalte det at intime bilder ble tatt, sendt eller spredt. DeKeseredy (2021, s. 332) viser til at depresjon, stress, selvmordstanker og posttraumatisk stresslidelse er noen av de psykologiske kostnadene og konsekvensene bildebasert overgrep kan ha på de utsatte.

Ved å se på hva informantene fortalte om eventuelle konsekvenser bildedelingen og utforskningen på nett kunne ha, kan vi se på hva informantene fortalte om skolens fokus på nettvett og konsekvenser ved bildedeling på nett, og hvordan informantene fortalte at skolen kunne ha hjulpet dem. Flere av informantene fortalte at de skulle ønske skolen hadde mer fokus på nettvett, konsekvenser av og motivasjon for det å sende intime bilder av seg selv eller utforske seksuelt på nett. Skolen er en av de viktigste aktørene når det kommer til å se, avdekke og melde fra om bekymringer om seksuelle overgrep på nett (Hermandsen & Henriksen, 2018, s. 2). Skolen har en verdifull rolle og oppgave i å forebygge seksuelle overgrep på nett, og å lære barn og unge om deling av intime bilder, og nettrelaterte overgrep. Skolen har et ansvar for å lære barn og unge om digitale ferdigheter, hvor å utøve digital dømmekraft er et av temaene (Kunnskapsdepartementet, 2017). Skolen er også en av de viktigste arenaene for å nå ut til foresatte og gi de informasjon og lære de om overgrepstematikk (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021 s. 29). Jentene jeg intervjuet fortalte at de både opplevde manglende opplæring og kunnskap rundt nettvett, samtidig som at noen av informantene nevner at opplæringen de fikk i nettvett var for konsekvensfokuserert. De forteller at de følte at kunnskapen ble for svart-hvitt uten forklaringer på motivasjon og årsaker til hvorfor man ønsker å utforske seksuelt på nettet. Informantene mente også at det kunne ha hjulpet dem om skolen hadde hatt mer åpenhet om intime bilder, seksualitet og bildebasert overgrep på nett. Nettvettundervisning på skolen er en del av primærforebyggingen, hvor den både skal beskytte barn og unge mot å bli utsatt for seksuelle overgrep på nett, samtidig som den skal virke preventivt mot barn og unge selv utøver straffbare handlinger (Frøyland et al., 2021, s. 137). Staksrud (2013, s.144) peker på at det anbefales at opplæring i digital kompetanse fokuserer i større grad på aktive og konkrete håndteringsstrategier og verktøy som personvern, og hvordan be om hjelp. Samtidig som at skolen bør tilrettelegge for de vanskelige samtale knyttet til seksualitet og grensesetting.

Som vi har sett erfarte to av informantene å bli truet og presset til å sende intime bilder av seg selv. Frykten for at bildene skal spres, og generelt kjenne på en følelse av avmakt kan være en betydelig stressfaktor (Aanerød & Mossige, 2018, s. 21). Langvarig og belastende stress er ofte forbundet med ubehag, mistriksel, angst og frykt (Håkonsen, 2014, s. 236). Anmeldelser, avhørene og deltakelse i rettsaker er negative konsekvenser informantene trekker frem som var betydelig stressfaktor for dem. To av informantene fortalte at en av konsekvensene ved det bildebaserte overgrepet var at de utviklet sosial angst, hvor også rettsakene var en faktor som utløste angsten. Barn og unge som opplever å bli ledet inn i straffbar seksuell chatting med voksne og blir utsatt for bildebasert overgrep, har en økt risiko for å utvikle angst og grunnleggende utrygghet overfor andre (Aanerød & Mossige, 2018, s. 44). Informantene beskriver erfaringene og opplevelsen av kontakten med politiet, og hvordan de skulle ønsket at de kunne ha hjulpet dem. Fire av informantene var i kontakt med politiet, hvor to av informantene selv tok kontakt for bistand eller anmeldelse. De to andre informantene, pluss en av informantene som anmeldte ble kontaktet av politiet da det ble funnet beslaglagt overgrepsmaterialet hos ulike menn med bilder og videoer av informantene. Politiet skal bidra med kompetansehenvising og håndtering av straffesaker (Hermandsen & Henriksen, 2018, s. 6). To av informantene fortalte at de skulle ønske de ble henvist til å snakke med noen da de var i avhør. De opplevde å ikke bli godt nok varetatt etter avhørene. En av informantene skulle ønske hun ble tilbudt noen å snakke med da hun anmeldte og var i avhør. Hun var under 16 år i første avhør, informantene utdyper at hun var ung og hadde trengt noen som kunne stille de riktige spørsmålene, og blitt fortalt om de ulike reaksjonene og konsekvensene som bildebaserte nettovergrepet kan få. Mye har skjedd med avhør av barn etter at politireformen ble gjennomført i 2015, og i dag gjennomføres det langt flere tilrettelagte avhør ved Statens barnehus (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 6;7). Tilrettelagte avhør gjøres som en del av politiets etterforskning for å unngå at barn under 16 år skal behøve å vitne i retten (Kagnes, u.å.). Rettsikkerheten for utsatte barn er styrket gjennom en oppfølging som er bedre og mer omfattende enn noen gang (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 6;7). Det kan stilles spørsmål ved hvordan rettsikkerheten for utsatte barn ble håndtert på tidspunktene mine informanter var i avhør og rettsaker. Informanten som var under 16 år da hun anmeldte forholdene, forteller at hun opplevde å ikke bli ivaretatt av politiet i etterkant av

avhøret. Hun opplevde det svært tungt å gå med alle de følelsene og reaksjonene selv, uten støtte fra profesjonelle.

Til tross for at flere av informantene opplevde situasjonen rundt det å ta, sende eller få bilder spredt som en stressfaktor, uttrykker en av jentene i motsetning til de andre at hun ikke opplevde bildedelingen eller spredningen som verken en stressfaktor eller noe som fikk negative konsekvenser for henne. Vi kan se denne informantens «manglende» negative konsekvenser i lys av resiliens teorien. Teorien handler om å gi en forklaring på hvorfor noen greier seg bra, mens andre ikke, dette til tross for at de møter de samme problemene og belastningene. Hvor det å ha kunnskap til ulike helsefremmende og beskyttende faktorer vektlegges. Samtidig som det å ha innsikt i hva som utgjør stress og alvorlige miljøer, og hvilke konsekvenser dette kan utgjøre (Borge, 2018, s. 39). Beskyttelsesfaktorer er med på å redusere virkningen av risiko, stress og belastninger (Borge, 2018, s. 40). Miljø er en viktig beskyttelsesfaktor. Hvor gjennom nettverk av venner kan barnet utvikle sosial kompetanse og dermed få økt selvtillit. Det å ha gode venner er en svært viktig del av resiliens for barn og unge (Borge, 2018, s. 60). Informanten som fortalte om «manglende» negative konsekvenser uttrykte at hun tror at bildespredningen hadde påvirket henne i større grad hvis vennene og de andre på skolen hadde mobbet henne, og ekskludert henne fra vennegruppen. Dette er noe hun selv ikke oppfattet skjedde. Barn er beslutningstakere, det betyr at de tar valg og har mulighet til å mestre og oppnå selvtillit i mange situasjoner. Ved å sette dem i bedre stand til å håndtere motgang, kan en forhindre at mange pådrar seg permanente problemer (Borge, 2018, s. 35). Det er derfor viktig med forebyggende arbeid og tiltak som hjelper barn og unge til å håndtere motgang, og ta de «riktige» valgene. I analysen kan vi se at informanten på slutten av intervjuet, forteller om reaksjoner hun opplevde da hun ble spurt om å delta i forskningen. Det er nærliggende å tenke at informanten selv ikke har merket eller vært klart over konsekvensene det bildebaserte overgrepet har hatt på henne før hun nå i voksen alder snakket om overgrepet. Noen barn og unge forstår ikke at de har vært utsatt (Justis- og beredskapsdepartementene, 2021, s. 20). Personer som har vært utsatt for bildebasert overgrep på nett kan ha varierende reaksjoner og symptomer, og hos noen kan de komme mer gradvis. Det trenger nødvendigvis ikke å være en sammenheng mellom symptomene og at en person lever i en vanskelig situasjon (Bufdir, 2019).

Flere av informantene fortalte at de opplevde en følelse av skam både etter at bildene var sendt eller da de utforsket på nettet, og da de fikk informasjon om at bilder av dem var blitt spredt eller tatt uten deres samtykke. Skamfølelsen er en negativ vurdering av en selv, og med skam følger ofte opplevelsen av selvforakt, selvanklagelse og nedvurdering av sine egne evner og ferdigheter (Håkonsen, 2014, s. 277). Personer som blir utsatt for bildebasert overgrep opplever ofte offentlig skam og ydmykelse, og dette kan påvirke den psykiske helsen (Citron & Frank, 2014 referert i Bates, 2017, s. 23). Selvanklagelse og det å klandre seg selv var noe som flere av mine informanter fortalte at de gjorde etter deres negative erfaringer med bildedeling og utforskning på nett. De fortalte at de isolerte seg selv fra jevnaldrende, skjulte kroppen sin og ønsket å glemme hele hendelsen. En av informantene fortalte at hun klandret seg selv veldig for det som hadde skjedd og hevdet at det var hennes feil at bildene av henne hadde blitt delt. Det å klandre seg selv for at et slik nettovergrep har skjedd, kan føre til at barn og unge isolerer seg fra andre, og kan skape eller forsterke et negativt selvbilde (Aanerød & Mossige, 2018, s. 21;55). Aanerød og Mossige (2018, s. 21) peker på at dersom et intimt bilde er frivillig sendt til noen en har tillit til, og denne tilliten blir brutt, og bilde blir delt til andre eller bruker det som pressmiddel, er det vanlig at den utsatte klander seg selv for situasjonen den utsatte har kommet opp i. Et tillitsbrudd kan utløse et bredt spekter av følelser, og ingen bestemt negative følelser følger ethvert tillitsbrudd. Personen som opplever et tillitsbrudd, mener at den andre har brutt normer og sviktet verdier (Grimen, 2009, s.49). «Tillit er bakt inn i et moralsk og følelsesmessig landskap. Det uttrykkes gjennom reaksjoner på egne og andres tillitsbrudd, og konvensjoner om passende eller upassende følelser» (Grimen, 2009, s. 50). Informantene uttrykte at de skulle ønske det var åpenhet rundt det å sende bilder av seg selv og utforske seksuelt på nett, og at det ikke var like skambelagt som de opplevde det. Barn og unge varsler sjelden om bildebasert overgrep på nett, fordi de ofte har en følelse av skyld og skam for at de har latt seg involvere på nett (SAFT, 2006; NOVA rapport, 2007 referert i Aanerød & Mossige, 2018, s. 20). Flere av informantene fortalte at mye av det de har lært på skolen om nettvett og sending av intime bilder og utforskning på nettet, ble oppfattet som løftet pekefinger og mindre som god veiledning i å opptre på nett. Samtaler om og kunnskap om behovet om bekreftelse, og at de lærte om andre måter å få dekket bekreftelse behovet på, uten å føle at kropp og seksualitet er det eneste som får oppmerksomhet er temaer de peker på at

skolen kunne fokusert på. Informantene forteller også om at de skulle ønske de lærte strategier og verktøy for å håndtere de følelsene og reaksjonene som kan komme etter et bildebasert overgrep.

Det å bli utsatt for et bildebasert overgrep på nett kan ofte oppleves stigmatiserende. Bildebasert overgrep forstås gjerne som kjønnsbestemte seksuelle overgrep. Men det er viktig å påpeke at alle kjønn kan oppleve bildebasert overgrep, det samme gjelder ulike aldre og relasjoner (Nok Oslo, u.å). Bildebaserte overgrep oppleves stigmatiserende fordi det bryter ofte med aksepterte sosiale normene om hva som er hensiktsmessig og akseptabelt. Den utsatte kan oppleve stigma som inkluderer å bli klandret av samfunnet (Kennedy & Prock, 2018, s. 512). Håkonsen (2014, s. 93) peker på at et grunnleggende motiv for mennesker er å ivareta sitt selvbilde, og at motivasjonen for handlingen er meningsfull for den enkelte personen, selv om omgivelsene kan ha vansker med å se eller akseptere disse motivasjonene. Jenter og gutters seksuelle uttrykksformer og utforskning har ikke blitt tatt imot på samme måte i samfunnet, hvor unge jenter blitt møtt med motstridende krav hvor de på den ene siden skal være ærbare, men på den andre siden være vulgære, ikke for mye, men akkurat passe (Helseth, 2010, s. 155). Hvis vi tar utgangspunkt i disse forklaringene rundt samfunnets forventninger til unge jenters seksualitet, kan vi se at samfunnet både ønsker at jenter skal uttrykke seg selv mer seksuelt, og i dette tilfellet kan det handle om å sende intime bilder eller bli tatt bilder, eller å utforske seksuelt foran kamera. Samtidig kan vi se at de sosiale, kulturelle og seksuelle tabuene knyttet til bildedeling, og bildebasert overgrep er ofte en av årsakene til konsekvensene av bildebasert overgrep (Powell, Henry & Flynn, 2018, referert i Henry et al., 2020 s. 118). Det er nærliggende å tenke at informantene har gått imot samfunnets sosiale, kulturelle og seksuelle forventninger ved at det har utforsket sin seksualitet gjennom å sende bilder av seg selv og utforske seksuelt på nett.

Barn og unge peker på at foreldre ikke forstår at å sende intime bilder er en del av kommunikasjonen, og ønsker at foreldrene ikke skal vite at de har sendt intime bilder av seg selv (Davidson & Homb, 2017, s. 35). Landsem (referert i Kvalheim, 2020, s. 37) påpeker at hun opplever at den største frykten barn og unge ofte har er at foreldrene skal vite om at de har sendt intime bilder av seg, utforsket på nett eller at bilder de har sendt har blitt spredt.

Hun fremhever videre at denne frykten kan påvirke barnet til å ikke oppsøke lege- eller psykologhjelp, eller gå til helsesykepleieren for hjelp. Det er derfor viktig med åpenhet rundt tematikken for å unngå at det oppleves skambelagte, og at barn og unge ikke tør å søke hjelp hos foreldrene, eller søke profesjonell hjelp. Hjemmet var en av de arenaene informantene skulle ønske at det var mer åpenhet og mindre skambelagt å snakke om seksualitet, bildebasert overgrep og intime bilder. Foresatte mangler ofte digitale kunnskaper, og kjenner ofte ikke til hvilke apper og sosiale medier barn og unge er på. Noen av disse appene og sosiale mediene kan virke uskyldige, men i virkeligheten kan det være et mulig kontaktpunkt for overgripere (Kvalheim, 2020, s. 66). En av informantene peker på at hun ikke erfarte å få støtte fra foresatte når det ble kjent at hun var blitt utsatt for et bildebasert overgrep. Hun forteller at det å ikke få støtte fra foresatte gjorde at det hun hadde vært utsatt for opplevdes som mer skambelagt og at det følte stigmatiserende. På den andre siden fortalte to andre informanter at de fikk god hjelp og støtte som barn hos en foresatt da de opplevde bildedelingen som noe de ikke ønsket å delta på mer, eller da de opplevde at bildene de sendte var blitt spredt. I en undersøkelse fra medietilsynet vises det til at de fleste foreldrene ikke er klar over at barn og unge kan utsettes for bildebaserte overgrep, og de peker på at det er viktig at foreldre snakker med barn og unge om deling av intime bilder på nett (Medietilsynet, 2020b). Justis- og beredskapsdepartementet (2021 s. 29) viser til at foreldre uttrykker mindre bekymring over barnets mediebruk i familier der barn og foreldre lett kan snakke sammen om slik tematikk.

Konsekvensene informantene beskriver etter bildedelingen og utforskningen på nett, er komplekse. Og til tross for at de har hatt sammenlignbare opplevelser med intime bilder som blir tatt, sendt eller delt, har konsekvensene blitt opplevd og erfart forskjellig. Barn og unge kommer ikke til å slutte å utforske seksuelt på nett. Barn og unge vil nok fortsette å sende intime bilder, og utforske over kamera på nett. Det er derfor viktig å lære barn om hvem man kan sende intime bilder til, motivasjonen bak bildene og hva lovverket sier om sending og deling av egne eller andres intime bilder.

6.3 Avsluttende refleksjoner

Etter å ha sett på hvordan informantene har fortalt om hvordan de søkte hjelp, og hvordan de skulle ønske at noen hadde hjulpet dem når de ble utsatt for det bildebaserte nettovergrepet, ønsker jeg i denne avsluttende refleksjonen å se på hvordan kompetanse om bildebaserte nettovergrep og tverrfaglig samarbeid kunne ha hjulpet informantene.

Som jeg har drøftet, er foresatte en viktig del av det forebyggende arbeidet, og har en viktig del i det å støtte barn og unge når det kommer til bruk av digitale medier, men spesielt bildebaserte nettovergrep. Foreldre har ofte lite kunnskap om digitale medier, og barn og unges nettbruk. I tillegg kan det tenkes at foresatte heller ikke ha kjennskap eller kunnskap om at store deler av barn og unges flørting og seksuelle utforskning foregår på nett. Kvalheim (2020, s. 66) peker på noen råd som foresatte kan gjøre for å gjøre det litt vanskeligere for potensielle overgripere. Å lære barn å være trygge på nett, lære barn å si i fra, vite hvilke netttjenester barnet bruker, vite hvilke nettvener barnet har, lære barnet å holde personlig informasjon privat og lære barn at de ikke skal «møte» personer på nett i lukkede grupper. I tillegg er skolen en viktig arena for å forebygge og hjelpe med nettovergrep (Hermandsen & Henriksen, 2018, s. 6). Dialoger som handler om hva som fører til at barn og unge sender intime bilder og utforsker på nett kan iverksettes for å unngå at temaet oppleves skambelagt. Videre kan tema om motivasjon, årsaker og bekreftelse inngå i dialogen. Flere av informantene opplevde nettvettundervisningene som konsekvensfokuserte. Jeg tenker det fortsatt er viktig å lære barn og unge om konsekvenser ved å sende intime bilder og utforske seksuelt på nett, men ikke med en pekefinger. Det viktigere at barn og unge lærer at det finnes personer på nett som utgir seg for å være noen andre og ved hjelp av tillit utnytter de barn og utsetter de for nettovergrep. Jeg tenker at skolen har et ansvar for å lære barn og unge om lovverket, slik at de får en forståelse for hva som er lov og ikke lov. Men, lærere har begrenset med tid og kompetanse til å følge opp barn og unge som trenger hjelp. Miljøterapeuter med deres kompetanse kan ha en viktig rolle som styrker skolens tverrfaglige oppgaver. Miljøterapeuter kan bidra med å se, oppsøke og følge opp barn som har vansker og trenger at noen ser dem (Kvisvik, Spurkeland, Olsen & Finborud 2021).

Politiet sin oppfølging av barn og unge som anmelder nettovergrep og gjennomgår avhør har også betydning for fenomenet. En av informantene som var under 16 år da hun var i det første avhøret, forteller at hun hadde trengt noen å snakke med, en som kunne stille de riktige spørsmålene. Med politireformen i 2015 skal politiet forbedret ivaretagelsen av barn under avhør. Barnehuset gjør ofte tilrettelagte avhør for barn under 16 i overgrepssaker (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s.6;7; Kagnes, u.å). Selv om avhør av barn etter politireformen i prinsippet skal være bedre, er det kommet kritikk mot Statens barnehus. Kritikken går blant annet ut på at det ofte kan være lange reiseveier som gjør tilbudet utilgjengelig for mange og at ressursene kan fort bli knappe som går på bekostning av oppfølging og behandling etter endt avhør (Gulbrandsen, 2022). Ansatt på barnehusene opplever også at de har manglende nødvendig kompetanse til å arbeide med nettrelaterte overgrep. Men som følge av at antall nettrelaterte saker øker, har barnehusene ansatte med særlig fokus på slike saker (Frøyland et al., 2021, s. 151). Med utgangspunktet i at informantene fortalte at det var tøft å få høre at de som barn hadde vært utsatt for bildebasert overgrep, er det viktig med kvalifisert oppfølging av de utsatte. De opplevde å ikke få støtte eller hjelp under avhør og rettsak, og forteller at de skulle ønske det var bedre oppfølging. Mer og tettere samarbeid mellom ulike instanser og etater bør etableres for å hjelpe og støtte barn og unge som gjennomgår avhør. Dette kan dempe negative konsekvenser og senskader.

Barnevernet har også en forebyggende rolle i møte med barn og unge, og seksuelle overgrep på nett. Noen barn og unge som barnevernstjenesten og barnevernsinstitusjoner er i kontakt med, kan ha med seg erfaringer som gjør de ekstra sårbare for å bli utnyttet på nett (Redd barna, 2020 s. 8). Barneverninstitusjons ansatte peker på håndteringen av risiko for internettrelaterte overgrep som vanskelig (justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 51). For at barnevernstjenesten og ansatte på barnevernsinstitusjoner skal ha best mulig grunnlag for å veilede, som er et viktig forebyggende tiltak, trenger de oppdatert kunnskap om både seksuelle overgrep på nett, og om barn og unges digitale hverdag (Frøyland et al., 2021, s. 140).

7 Avslutning

Jeg har i denne masteroppgaven gjennom kvalitativ metode undersøkt og diskutert problemstillingen: *Hvilke erfaringer har unge jenter med intime bilder som har blir tatt, sendt eller spredt uten samtykke og hvilke konsekvenser har dette fått for jentene?* For å besvare min problemstilling gjennomførte jeg fem individuelle tilbakeskuende intervjuer med fem unge kvinner. Intervjuene var basert på semi-strukturert intervjuguide.

Årsakene til bildedeling og utforskning på nett er komplekse. Det foreligger ofte en prosess når det kommer til å utforske seksuelt på kamera, og når det kommer hvordan unge jenter opplever frivilligheten rundt utforskningen. Jentene jeg intervjuet forteller om ulike årsaker til hvorfor de sende intime bilder av seg selv eller utforske på nett, hvor anerkjennelse, bekreftelse, selvbilde, trusler og press var hovedårsakene som ble trukket frem. Videre var angst, redsel, stress og nedsatt selvbilde negative konsekvenser som erfaringene fikk på informantene. Tverrfaglig samarbeid og åpenhet rundt tematikken og fenomenet bildebaserte nettovergrep var viktige punkter informantene trakk frem når de snakket om hjelpen de søkte, fikk og ønsket.

Det er interessant å se at informantene som meldte seg til forskningsprosjektet hadde vært utsatt for nettovergrep flere år tilbake. Det kan tenkes at det både er lettere å snakke om overgrepene etter at det har gått noen år, men også fordi at informantene fortsatt opplever det som relevant og viktig å snakke om overgrepene. Dette er med på å underbygge både mine funn i denne oppgaven, og at dette er et viktig tema som trenger mer forskning. Dette for å kunne jobbe med målrettet hjelp og primærforebygging i form av informasjonsarbeid og kunnskapsspredning.

Det er fortsatt manglende kunnskap om fenomenet bildebasert overgrep, og om hvilke konsekvenser dette kan få for de utsatte. Til videre forskning hadde det vært interessant å se mer på hva som motiverer og er årsaken til at barn og unge sender intime bilder av seg selv eller utforske på nett. Det er også av interesse å forske videre på hvordan barn og unge erfarer at forebyggende tiltak og tverrfaglig samarbeid forbygger og hvordan de opplever å bli ivaretatt av ulike instanser.

8 Referanseliste

- Anker, T. (2020). *Analyse i praksis. En håndbok for masterstudenter*. Cappelen Damm Akademisk.
- Bakken, A., Hegna, K., & Sletten, M.A. (2021). Offline, online. Digitale ungdomsliv gjennom tre tiår. I G. Ødegård & W. Pedersen. (Red.). *UNGDOMMEN*. (kap. 2, s. 29-61). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.142.ch2>
- Bates, S. (2017). Revenge Porn and Mental Health: A Qualitative Analysis of the Mental Health Effects of Revenge Porn on Female Survivors. *Feminist criminology*, 12(1), 22-42. <https://doi.org/10.1177/1557085116654565>
- Berggrav, S. (2018. desember). «*hvis du liker meg, må du sende bilde*». Redd barna.
- Bergsjø, H., Malmedal, B. & Windvik, R. (2018). *Barn på nett. En veiledning for foreldre og lærere*. Universitetsforlaget.
- Bjørndahl, U. (2017. februar). *Sex som kapital. Om unge som bytter sex: utforskning av seksualitet, sårbarhet, grenser og press*. Pro Senteret. <https://prosentret.no/wp-content/uploads/2017/02/Sex-som-kapital.pdf>
- Borg, E. & Lyng, S.T. (2019). *Sosialfaglig kompetanse i skolen*. Fellesorganisasjonen (FO). <https://www.fo.no/getfile.php/1319574-1569406570/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Sosialfaglig%20kompetanse%20i%20skolen%20til%20nettside.pdf>
- Borg, E., Drange., Fossetøl, K. & Jarning, H. (2014). *Et lag rundt læreren. En kunnskapsoversikt*. (AFI-rapport 8/2014). Arbeidsforskningsinstituttet ved HiOA. https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/forskningsrapporter/delrapport_kunnskapsoversikt_et-lag-rundt-lareren.pdf
- Borge, A.I.H. (2018). *Resiliens- risiko og sunn utvikling*. (3.utg.) Gyldendal.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brunstad, P.O. (2005). Behovet for anerkjennelse. I T. Evenshaug & P.O Brunstad. (Red.), *Å være voksen: i et kulturelt, sosialt og pedagogisk perspektiv*. (s.150-169). Gyldendal akademisk.

- Bufdir. (2019, 2. april). *Nettovergrep*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
<https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Nettovergrep/>
- Bufdir. (2021, 15. november). *Nakenbilder og ungdom*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
https://www.bufdir.no/Foreldrehverdag/Ungdom/Nakenbilder_og_ungdom/
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode- en kvalitativ tilnærming*. (2.utg.). Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6.utg.). Gyldendal akademisk
- Davidson, E.N. & Homb, T.A. (2017). *Nakenbilder- På kjødd og alvor. Kvalitativ studie av ungdoms holdninger til og forstillinger om deling og mottak av intime bilder*. [Masteroppgave, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo]. DUO Vitenarkiv.
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/59727/Nakenbilder---p--k-dd-og-alvor.pdf?sequence=7&isAllowed=y>
- DeKeseredy, W.S. (2021). Image-Based Sexual Abuse: Social and Legal Implications. *Current addiction reports*, 8(2), 330-335.
<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s40429-021-00363-x.pdf>
- Det Norske Akademisk Ordbok. (u.å.) *Frivillig*. NAOB. <https://naob.no/ordbok/frivillig>
- Ertzeid, H. (2021, 18. mai). *Slik blir barn og unge utsatt for seksuelle overgrep på nett: ny rapport viser hvordan barn og unge blir utsatt for nettovergrep*. OsloMet.
<https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/barn-unge-seksuelle-overgrep-nett>
- Farstad, M. (2020). Skam og eksistens. I L. Rykkje & A. Austad. (red.). Eksistensielle begreper i helse- og sosialfaglig praksis. <https://doi.org/10.18261/9788215035697-2020-04>
- Five, M.L. (2021, 13. august). *Kan tjene enorme summer på å kle seg naken: Ikke et trygt sted*. Tv2. <https://www.tv2.no/a/14158526/>
- Frøyland, L. R., Solstad, G. M., Andersen, P. L., Tveito, S. B., Folstad, S. H. & Skilbrei, M.-L. (2021). *Seksuelle overgrep mot barn og unge via digitale medier. En kunnskapsoppsummering*. NOVA, OsloMet.
- Fugelli, P. (2003). *0-visjonen: essays om helse og frihet*. Universitetsforlaget.
- Goffman, E. (2009). *Stigma: om afvigerens sociale identitet*. (2.utg.) Samfundslitteratur.
- Grimen, H. (2009). *Hva er tillit*. Universitetsforlaget.

- Gulbrandsen, C. (2022, 17. januar). *Dette fant forskerne ut da de evaluerte Statens barnehus*. OsloMet. <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/evaluert-statens-barnehus>
- Haugen, H.Ø. & Skilbrei, M-L. (2021). *Håndbok i forskningsetikk og databehandling*. Fagbokforlaget.
- Haugseth, J. F. (2013). *Sosiale medier i samfunnet*. Universitetsforlaget.
- Helseth, H. (2010). *Generasjon sex*. Manifest.
- Henry, N., McGlynn, C., Flynn, A., Johnson, K., Powell, A., & Scott A.J. (2020). *Image-based Sexual Abuse: a study on the causes and consequences of non-consensual nude or sexual imagery*. Routledge. <https://doi.org/10.1007/s40429-021-00363-x>
<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781351135153/image-based-sexual-abuse-nicola-henry-clare-mcglynn-asher-flynn-kelly-johnson-anastasia-powell-adrian-scott>
- Hermansen, A. & Henriksen, K. (2018). *En plan for tverrfaglig samhandling for å forebygge og håndtere seksuelt krenkende handling blant barn og unge*. Politiet og Tromsø kommune. <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/troms/rapporter/plan-mot-seksuelt-krenkende-atferd.pdf>
- Håkonsen, K.M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser*. (5.utg.). Gyldendal akademisk
- Isdal, P. (2018). *Meningen med vold*. (2. utg.). Kommunikasjonsforlaget.
- Jansen, S. (2018, 13. mai) *Hva er definisjonen på et nakenbilde?* Barnevakten- bevisst mediebruk: <https://www.barnevakten.no/hva-er-definisjonen-pa-et-nakenbilde/>
- Johannessen, L.E.F., Rafoss, W.T. & Rasmussen, E.B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Johansen, K.B.H., Pedersen, B.M. & Tjørnhøj-Thomsen, T (2018). Visual gossiping: non-consensual “nude” sharing among young people in Denmark. *Cult Health Sex*, 21(9), 10291044. <https://doi.org/10.1080/13691058.2018.1534140>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2021, 15. august). *Forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn*. (Nasjonal strategi for samordnet innsats (2021-2025)). https://www.regjeringen.no/contentassets/2915ff68eb2849edb3218055be32d8cb/sstrategi-mot-internettrelaterte-overgrep-mot-barn_uu.pdf

- Kagnes, I. (u.å.). *Tilrettelagt avhør*. Statens barnehus. Et tverrfaglig kompetansehus.
<https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-hamar/tilrettelagt-avhoer/>
- Kennedy, A. C. & Prock, K. A. (2018). I Still Feel Like I Am Not Normal: A Review of the Role of Stigma and Stigmatization Among Female Survivors of Child Sexual Abuse, Sexual Assault, and Intimate Partner Violence. *Trauma Violence Abuse*, 19(5), 512-527.
<https://doi.org/10.1177/1524838016673601>
- Kripos. (2019. mars). *Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett*. Politiet, Kripos.
<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-mot-barn/seksuell-utnyttelse-av-barn-over-internett.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017. september). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon 1. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen/id2570003/>
- Kvale, S. & Birkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. (3. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Kvalheim, V. (2020). *Vett på nett. Om digital mobbing og seksuelle krenkelser*. Hertervig Forlag.
- Kvisvik, M., Spurkeland, T., Olsen, L. & Finborud, A. (2021, 11. februar). *Vi krever lovfesting av miljøterapeuter i skolen*. Fellesorganisasjonen (FO).
<https://www.fo.no/nyhetsarkiv/vi-krever-lovfesting-av-miljoterapeuter-i-skolen-article9439-28.html>
- Leseth, A.B. & Tellmann, S.M. (2018). *Hvordan lese kvalitativ forskning?* (2.utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Lægland, T.M. (2016). *Nettvett blant unge jenter. En surveyundersøkelse om deling av lettkledde/nakenbilder blant unge jenter*. [Masteroppgave i spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv.
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/52527/Den-riktige-duoen-ONSDAG-PDF.pdf?sequence=1>
- Magnusson, E. & Marecek, J. (2015). *Doing interview-based qualitative research: a learner's guide*. Cambridge University Press.

Malt, U. (2020, 27 mai). *Stigmatisering*. Store norske leksikon. <https://snl.no/stigmatisering>

Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. (4.utg.).

Universitetsforlaget.

Medietilsynet. (2010). *Barn og digitale medier 2020- Fakta om barn og unges bruk og opplevelser av digitale medier*.

<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2010-barn-og-medier-9---16-ar-hovedrapport.pdf>

Medietilsynet. (2016). *Barn og medier 2016- 9-16 åringers bruk og opplevelser av medier*.

https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2016_barnogmedier.pdf

Medietilsynet. (2018). *Barn og medier- undersøkelsen 2018. 9-18 åringer om medievaner og opplevelser*.

<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/barn-og-medier-2018-oppdatert-versjon---oktober-2019.pdf>

Medietilsynet. (2020a). *Barn og medier 2020- En kartlegging av 9-18 åringers digitale medievaner*.

<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/201015-barn-og-medier-2020-hovedrapport-med-engelsk-summary.pdf>

Medietilsynet. (2020b 19. mai). *Ny undersøkelse fra Medietilsynet: Ungdom utsettes for digital blotting*.

<https://www.medietilsynet.no/nyheter/aktuelt/ny-undersokelse-fra-medietilsynet-ungdom-utsettes-for-digital-blotting/>

Nok Oslo (u.å). *Ressursbank*. <https://nokoslo.no/ressursbank/>

Norsk senter for forskningsdata. (u.å) *Barnehage-og skoleforskning*. Norsk senter for

forskningsdata. <https://www.nsd.no/personverntjenester/oppslagsverk-for-personvern-i-forskning/barnehage-og-skoleforskning/>

Nylenna, M. (2016) *Prospektiv og retrospektiv*. *Tidsskrift for den Norske Lægeforening*, 136(10), 936-936. <https://doi.org/10.4045/tidsskr.16.0280>

Nærø, A.F., Hansen, H.K., Møller-Hansen, J., Stangvik, E.O. & Byermoen, T. (2018, 20. juni).

Naken på nett. *Verdens Gang*. <https://www.vg.no/spesial/2018/naken-paa-nett/>

Redd barna. (2020). «*Internett er et stort mørkt rom*». *Håndtering av risiko for seksuell utnytting over internett på barnevernsinstitusjoner*.

<https://www.reddbarna.no/content/uploads/2020/11/Internett-er-et-stort-mørktrom.pdf>

Rygh, O. (2017). Skyld og skam. *Tidsskrift for den Norske Lægeforening*, 137(7), 584-584.

<https://doi.org/10.4045/tidsskr.17.0214>

Skjetne, O.L. (2016, 14. oktober). *Etter 15 år er det slutt for MSN Messenger*. Dagbladet.

<https://www.dagbladet.no/nyheter/etter-15-ar-er-det-slutt-for-msn-messenger/60817563>

Sletteland, A. & Helseth, H. (2018). *Det jeg skulle sagt: håndbok mot seksuell trakassering*. Manifest.

Slettmeg.no. (2021, 1. juli). *Straffbart på nett*. Slettmeg.no. <https://slettmeg.no/straffbart-pa-internett/>

Slettmeg.no. (u.å). *Om oss*. <https://slettmeg.no/om-oss/>

Staksrud, E. (2013). *Digital mobbing: Hvem, hvor, hvordan og hvorfor- og hva kan voksne gjøre?* Kommuneforlaget.

Stefansen, K. & Smette, I. (2006). «Det var ikke en voldtekt, mer et overgrep ...» - Kvinners fortolkning av seksuelle overgrepserfaringer. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 47(1), 33-56.

Stefansen, K. & Solstad, G.M. (2021). Festovergrep. I G. Ødegård. & W. Pedersen. (Red.). *UNGDOMMEN*. (Kap. 10, s. 231-243). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.142.ch10>

Straffeloven. (2005). *Lov om straff*. (LOV-2005-05-20-28). Lov-data

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-11#§311

Taranger, I. (2022, 19. april). Overgrepsbilde ble delt: - Jeg følte meg verdiløs. Norsk rikskringkasting. <https://www.nrk.no/sorlandet/overgrepsbilde-ble-delt--jeg-folte-meg-verdilos-1.15905009>

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. (3.utg.). Fagbokforlaget.

Ung.no. (2020, 29 juli). *Hva er seksuelle overgrep?*

https://www.ung.no/overgrep/2311_Hva_er_seksuelle_overgrep.html

Aalen, I. (2013). *En kort bok om sosiale medier*. Fagforlaget.

Aalen, I. & Iversen, M. H. (2021). *Sosiale medier* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Aanerød, L. M. T. & Mossige, S. (2018). *Nettovergrep mot barn i Norge 2015–2017. Rapport basert på erfaring fra Kripos, politiet, tjenesteleverandører og internasjonal forskning.* (10/2018). Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA.

Åndsverkloven. (2018). *Lov om opphavsrett til åndsverk* (LOV-2018-06-15-40). Lov-data
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-40/KAPITTEL_8#§104/
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-40>

9 Vedlegg

9.1 Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Forespørsel om å delta i forskningsprosjektet

«Graden av frivillighet ved sending av nakenbilder/lettkledde bilder hos personer som har hatt negative erfaringer i ungdomsalderen».

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt om hvordan ungdommer som har hatt en eller flere negative erfaringer med å sende nakenbilder/lettkledde bilder av seg selv, har opplevd dette, med særlig fokus på graden av frivilligheten.

I dette skrevet får du informasjon om målene for mastergradsprosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg er student ved master i barnevern (sosialt arbeid) på OsloMet og skal skrive min avsluttende masteroppgave. Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan ungdommer kan oppleve graden av frivilligheten rundt det å sende nakenbilder/lettkledde bilder. Jeg ønsker å få kunnskap om hvordan ungdommer kan oppleve det å få intime bilder spredt eller delt, og hvordan det oppleves å bli presset til å sende nakenbilder/lettkledde bilder. Oppgaven vil fokusere på frivilligheten rundt det å sende bilde(er), hvordan det oppleves å eventuelt bli presset til eller at bilde kommer på avveie og blir delt uten samtykke. Oppgaven vil også fokusere på om man tok kontakt med noen for å få hjelp, og hvordan hjelp man eventuelt skulle ønske at man fikk i en slik situasjon.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

OsloMet er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å svare på problemstillingen ønsker jeg å intervju 8-12 kvinner og menn i alderen 18-25 år som i sin ungdomstid (13-17 år) opplevde å bli presset til å sende nakenbilder og/eller opplevde at deres frivillige eller ufrivillige sendte nakenbilde kom på avveie. Intervjuene vil bli tatt opp ved bruk av diktafon, samt ved notater underveis. Intervjuene vil vare ca. 1- 1,5

time og jeg ønsker å gjennomføre intervjuene i januar og februar 2022. Intervjuene vil foregå digitalt ved bruk av zoom.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negativ konsekvens for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern- hvordan oppbevare og bruke dine personopplysninger

Jeg vil kun bruke opplysningene om deg til formålene jeg har beskrevet i dette skrevet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Lyddopptaket vil kun bli brukt av meg i mine analyser, og det vil bli slettet så fort intervjuet er transkribert. Jeg vil erstatte navn og kontaktopplysninger med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra de øvrige dataene, samt lagre forskningsmaterialet på en kryptert fil. Ingen enkeltpersoner vil kunne bli gjenkjent i oppgaven, og alle opplysninger som innhentes vil bli anonymisert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra OsloMet har NSD- Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Meg: June Bovoll, på epost: junebovoll@gmail.com
- OsloMet ved min veileder for masteroppgaven professor Åse Røthing på epost: aserot@oslomet.no
- Vårt personvernombud: Ingrid Jacobsen, på epost: personvernombud@oslomet.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD- Norsk senter for forskningsdata AS på epost: personverntjenester@nsd.no, eller på telefon: 53 21 15 00

Med vennlig hilsen

June Bovoll

(student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Graden av frivillighet ved sending av nakenbilder/lettkledde bilder hos personer som har hatt negative erfaringer i ungdomsalderen*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

at intervjuet blir tatt opp på diktafon

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signeres av prosjektdeltaker, dato)

9.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Prosjektets arbeidstittel:

«Graden av frivillighet ved sending av nakenbilder/lettkledde bilder hos personer som har hatt negative erfaringer i ungdomsalderen».

Tidsramme: 1 -1,5 time

Tas opp med Nettskjemas diktafon

Ha med samtykke til diktafon og informasjon om taushetsplikt

1. Innledning

- Gjenta rettighetene som informant og taushetsplikt

2. Erfaring

- Kan du forklare litt om erfaringen/erfaringer du har ved det å sende nakenbilder/lettkledde bilder
- Kan du fortelle litt om hvem bildene ble sendt til og hvor bildene ble sendt?
- Når omtrent skjedde dette?
- Med tanke på dine erfaringer, gjorde du deg noen tanker om eventuelle konsekvenser? Kan du fortelle litt om disse?
- Kjenner du flere som også hadde en negativ erfaring med det å sende nakenbilder/lettkledde bilder? Var dette noe som var vanlig i miljøet/vennegjengen/på skolen osv. når du var yngre?

3. Frivillighet

- Kan du fortelle om hvordan du opplevde frivilligheten rundt det å sende bildet/bildene?
- Kan du fortelle mer om hvordan du opplevde det som frivillig og/eller ufrivillig?
- Tenkte du noen gang på hvor grensen hos deg lå når det kom til frivilligheten? Kan du fortelle litt om det?
- Du sier at du opplevde at det var ufrivillig å sende bildet/bildene, kan du fortelle litt om hvilke følelser og reaksjoner du opplevde? / Du sier at du opplevde det

som frivillig å sende bildet/bildene, kan du fortelle litt om hvilke følelser og reaksjoner du opplevde?

- Når vi snakker om dine følelser og reaksjoner rundt din opplevelse av frivillighet, lurer jeg på om kan fortelle litt hvordan dette eventuelt var noe som, påvirket hverdagen din?
- Kan du fortelle litt om hva du gjorde?
  - o Med tanke på dine erfaringer av frivilligheten.
  - o Med tanke på dine følelser og reaksjoner.
  - o Med tanke på hvordan dette eventuelt påvirket hverdagen din?
- Hvis du tenker tilbake på bildet/bildene du sendte var det bilde/bilder hvor man lett kunne identifisere deg på, eller var de mer anonyme?
- Tenker du at din opplevelse rundt dine erfaringer kunne vært annerledes hvis bildet/bildene var anonymisert/ikke anonymisert?

- Vi har vært inne på dine følelser, reaksjoner og hvordan dine erfaringer med frivillighet og det å sende nakenbilder/lettkledde bilder opplevdes for deg når du var yngre, kan du fortelle litt om dette er noe du tenker på nå som du er blitt eldre, og om dette eventuelt er noe som påvirker deg den dag i dag?
- Vi har snakket om hva du gjorde som ung når du sto i direkte i disse erfaringene, hvis du tenker deg tilbake og tenker på den hjelpen du fikk/ikke fikk, hvordan tenker du at du ønsket at noen hadde hjulpet deg?

4. Bilder på avveie

- Vi har snakket om din opplevelse av frivilligheten rundt dine erfaringer med å sende nakenbilde/lettkledde bilder. Men du opplevde også at ditt/dine bilde/bilder ble delt uten ditt samtykke, kan du fortelle litt om din erfaring rundt dette?
- Når omtrent skjedde dette?
- Kan du fortelle litt om hvilke følelser du kjente på, og hvilke reaksjoner du opplevde når du oppdaget at bildet/bildene dine hadde blitt delt uten ditt samtykke?

- Kan du fortelle litt om du opplevde at dette var noe som var med å påvirke deg og din hverdag?
- Kan du fortelle litt om hva du gjorde?
  - o Når du fikk kjennskap til at bildet/bildene ble delt uten ditt samtykke
  - o Når du kjente på følelsene og reaksjonene
  - o Når du opplevde at dette eventuelt var noe som påvirket hverdagen din
- Vi har vært inne på hvordan du opplevde at bildet/bildene dine ble delt uten ditt samtykke når du var ung, men jeg lurer på om du kan fortelle litt om hvordan dette eventuelt har påvirket deg i dag?
- Vi har vært inne på hva du gjorde i denne situasjonen som ung, hvis du igjen her tenker deg tilbake og du søkte veiledning eller hjelp, hvordan skulle du ønske at noen hadde hjulpet deg?

5. Avslutning

- Er det noe du ønsker å legge til som du kan tenke kan være viktig/ som jeg ikke har spurt om?
- Informere om ordninger de kan ta kontakt med hvis de trenger noen å snakke med etter intervjuet.
- Gjenta at rettighetene som informant
- Takke for deltakelsen

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

578154

Prosjektittel

Graden av frivillighet ved sending av nakenbilder/lettkledde bilder hos personer som har hatt negative erfaringer i ungdomsalderen

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Åse Røthing, aserot@oslomet.no, tlf: 98658708

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

June Bovoll, junebovoll@gmail.com, tlf: 91176080

Prosjektperiode

03.01.2022 - 16.05.2022

Vurdering (1)

25.01.2022 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 25.01.2022 med vedlegg. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger, særlige kategorier av personopplysninger om helseopplysninger frem til 16.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.